

PILISCSABA

Településképi Arculati Kézikönyv
2017.

Tartalomjegyzék

1. Köszöntők	3
2. Hurrá, építkezünk!	5
3. Pilis	8
4. Piliscsaba bemutatása	15
5. Örökségünk	20
6. Településképi szempontból eltérő karakterű területek Piliscsabán	43
Csaba	47
Klotildliget	49
Egyetemváros	51
Lakóparkok	52
Gazdasági területek	53
Külterület	54
7. Ajánlások / Építészeti útmutató	55
Csaba	55
Klotildliget	61
Lakóparkok	67
Egyetemváros	71
Telepítésre javasolt növények	72
8. Jó példák / Épületek, építészeti részletek	73
9. Jó példák / Sajátos építményfajták	88

Köszöntők

POLGÁRMESTERI KÖSZÖNTŐ

Tisztelt Piliscsabai Polgárok!

Az otthonunk életünk legfontosabb színtere, amelyben elsősorban a saját világunkat szeretnénk megvalósítani, akár a lakásunkról vagy a házunkról van szó, akár a tágabb lakókörnyezetünkről. Az egyik legfontosabb célunk az életben, hogy ezekben megtaláljuk a harmóniát mint egyén, mint család, mint közösség. Az igazán jó otthon, illetve lakóhely több, mint csupán fizikai környezet. Jó társak, jó közösség nélkül mit sem ér, bármily tökéletesen is megterveztük azt. Fontos tehát mindannyiunknak, hogy másokkal is harmóniában tudjunk élni, így tehát a települési közösségünkkel is. Ez csak akkor tud létrejönni, ha az otthonunk és a tágabb környezetünk alakításával örömet tudunk okozni másoknak is.

Milyen legyen tehát ez a mi közös világunk Piliscsabán? Mi az, amitől a városunk egyedi és megismételhetetlen? Melyek azok az értékek, amiért itt szeretünk élni, amelyeket védenünk kell, amikor a saját környezetünket alakítjuk? Erre kerestük a választ, amikor sok helyi lakó és civilszervezet bevonásával megalkottuk Piliscsaba Településképi Arculati Kézikönyvét. Nekünk fontos, hogy ezzel is segítsük és inspiráljuk az Ön környezetalakítási tevékenységét, és ezáltal hosszú távon is megőrizzük Piliscsaba jellegzetes karakterét.

Farkas András
polgármester

FŐÉPÍTÉSZI KÖSZÖNTŐ

Tisztelt Építtető!

Egy településre akkor büszkék az ott élők, ha van saját arca, karaktere, ha az egyediségével vonzó az idelátogatóknak. A helyet, ahol élünk, persze sokan alakították olyanná, amilyen most, generációkra és évszázadokra visszamenőleg, de magunk is befolyásoljuk ezt a képet, amikor építési tevékenységbe fogunk.

Piliscsaba sok száz év alatt alakult ki a mai formájában. Változtak a korok és az emberek, akik együtt alakították ki ezt a mai képet, összhangban a tájjal, az adott kor életformájával, amelyben éltek.

Megváltozott azóta az életformánk, nem olyan egységes az építészeti kultúránk sem, mint amikor a települési közösségekben sokkal jobban egymásra voltak utalva az emberek, mint ma. Sokan sokféleképpen gondolkodunk arról, hogy mi a szép, de az utcakép így eljellegtelenedhet, és közben az is, amit mondunk magunkról. Ezért is keressük azt, ami a legjobban kifejezi mindazt, ami ma Piliscsaba. Ki kell alakítanunk a mai kornak megfelelő életterünket, de mindezt úgy kell tennünk, hogy illeszkedjünk a környezetünkhöz, a kialakult értékrendhez, megőrizve a hely szellemét, akár régi, akár választott új közösségünk Piliscsaba.

Ez a kiadvány azért készült, hogy megmutassuk, honnan jöttünk, merre tartunk, mit gondolunk Piliscsaba értékeiről, illetve hogy mit javaslunk a települési arculat fejlesztéséről. Egyben kérjük, vegye figyelembe a környezetalakítási munkája során és együtt fejlesszük tovább a történelmi múltra épülő építészeti kultúrát Piliscsabán!

Marthi Zsuzsa
főépítész

Hurra, építkezünk! AZ ELSŐ LÉPÉSEK

IGÉNYEK MEGFOGALMAZÁSA

Mindenekelőtt fel kell mérnünk anyagi lehetőségeinket és a család életviteléhez vagy a megbízás céljához igazodó valós igényeinket. Ennek alapján összeállíthatunk egy építési programot (szobaszám, fontosabb berendezések helyszükséglete, tárolási igények, háztartás jellege, kedvelt hangulatok stb.) kiemelve a számunkra lényeges tervezési szempontokat (akadálymentes, ökológikus, passzív, épületautomatizálással felszerelt, hagyományos, modern, többgenerációs stb.), melyeket megosztunk az építésszel. Kerülendők a túlzott méretek, melyek többletköltséget jelentenek mind az építés, mind pedig a fenntartás terén.

[Ne feledjük: egy jól megtervezett és igényesen fölépített épület később igény szerint bővíthető. Vegyük számba a majdani fenntartási költségeket is!]

[Már a telek kiválasztásakor kérjük építész segítségét!]

TELEK KIVÁLASZTÁSA

Olyan helyet válasszunk, amely nem csupán álmainknak, de életmódunknak, és az általunk összeállított építési programnak is megfelel. Más szempontokat kell figyelembe venni egy történelmi utcakép vagy egy új parcellázás esetén. Meghatározzák lehetőségeinket többek között a terepviszonyok, a telek beépíthető részének helyzete, azon belül a beépítés mértéke. Egyeztessünk a főépítésszel, tisztázva, hogy a területre érvényes előírások biztosítanak-e lehetőséget az általunk elképzelt épület megvalósítására! Egy-egy területre eltérő településképi előírások érvényesek, melyek eleve meghatározhatják épületünk jellegét: a tető formáját, a fedés típusát, a kerítést stb. Tájékozódjunk a terület sajátos tulajdonságairól (széljárás, benapozás, szabályozás, fejlesztési kilátások), a szomszédban várható beépítésekről és azok hatásairól, a közművesítés mértékéről.

HOGYAN VÁLASSZUNK ÉPÍTÉSzt?

A tervezéssel építészt bízunk meg, akit elsősorban a referenciamunkák alapján válasszunk ki! Ebben segítségünkre lehetnek a szakfolyóiratok, az építészek saját honlapjai, vagy a település büszkeségeit felsorakoztató, zsűrizett mintaportfólió. Bátran csengessünk be egy-egy tetszetős házba, bármerre is járunk. A büszke tulajdonosok, ha elégedettek voltak az építésszel, általában szívesen megadják elérhetőségét, amely alapján célszerű megtekinteni néhány további munkáját is. Az engedélyezéshez vagy a bejelentéshez szükséges tervdokumentáció mellett a kiviteli terv garántálja számunkra, hogy átgondolt részletekkel, az előírányzott költségkereten belül maradvá, építészetileg magas színvonalú, értékálló épület szülessen.

AZ ÉN HÁZAM, AZ ÉN VÁRAM

Egykor minden ház hasonlatos volt a többihez: a környéken beszerezhető építőanyagokból, az általános életkörülményekhez igazodva épült, a méreteket, nyílásrendeket a meglévő formák után alakították. Mint rész az egészben, a ház rokonságot vállalt a többi házzal. Nem külön emlékmű akart lenni, hanem együtt kívánt élni velük. Ugyanakkor két egyforma ház nem volt egy településen sem! Építtetője azt a maga lelkéhez, szükségleteihez alakította. A különbség főként a homlokzati díszítésben, részletmegoldásokban volt tetten érhető.

Manapság házunknak vajon mennyiben kell tükröznie egyéniségünket? Befolyásolnak-e a divatok? Házunk a magunk és családunk számára épül, általában életünk egyik legnagyobb vállalkozásaként. A jó épület nem csupán ízlés kérdése. Vannak meghatározható technikák, eljárások, amelyek alkalmazásával jól használható, a helyi építészeti karakterhez igazodó, arányosabb és esztétikusabb épület építhető. Ez a kiadvány ezeket a módszereket és szempontokat veszi számba, melyek alkalmazása egységes hangulatú beépítést eredményez - ez adja egy település varázsát, jellegzetes karakterét, amiért azt választottuk jövőnk lakóhelyünné. Szó nincs azonban uniformizálódásról: bizonyos alapszituációk, arányok betartása mellett is végtelen számú, csak ránk jellemző variáció dolgozható ki.

EGY JÓ ÉPÜLETBŐL MINDENKI PROFITÁL!

Az épület nem önmagában áll: része egy adott utcaképnek, a városképnek, sőt, a táj egészének. Ezért kiemelten fontos egy adott közösség számára, hogy az Ön által megálmodott épület hogyan fog kinézni és hogyan illeszkedik környezetébe, hiszen **az épület „haszna” a gazdáé, azaz az építtetőé, a látvány azonban mindenkié!**

[Ne feledjük: egy, a környezetébe illeszkedő, kellő alázattal és érzékenységgel szerkesztett, jó épületből a tulajdonos és az egész közösség profitál!]

Pilis

FÖLDRAJZI HELYZET

A fővárostól észak-nyugatra, a Duna kanyarulatának ölelésében emelkedő mintegy 400 km² kiterjedésű hegyvidéket már a középkori forrásokban Pilis névvel illeték, noha ma már ismert, hogy kőzettani szempontból két különböző részre osztható: az üledékes eredetű Pilis hegységre és a vulkanikus eredetű Visegrádi-hegységre. A máig élő közös elnevezés mégis helyénvaló.

A feltehetően szláv eredetű pilis szó a szerzetesek tonzúrájára utal, és valóban: a hegyek legmagasabb csúcsai többnyire kopaszok, míg az alacsonyabban fekvő részeket azonos jellegű erdőtakaró fedi. A hasonlat nem véletlen: barlangjai egykor remetéknak adtak otthont, és az egyetlen magyar alapítású szerzetesrend, a Pálosok születése is e területhez kötődik. Ez az őskortól lakott terület több száz barlangjával, kolostorromjával, forrásaival, változatos élővilágával, érdekes geológiájával, csodálatos kilátópontjaival és egyedi településeivel hazánk egyik legjelentősebb turistacélpontja.

[A kilátópontokról jól láthatók mind a magasan fekvő, mind a völgyek területén éktelenkedő táj- és épületsebek!]

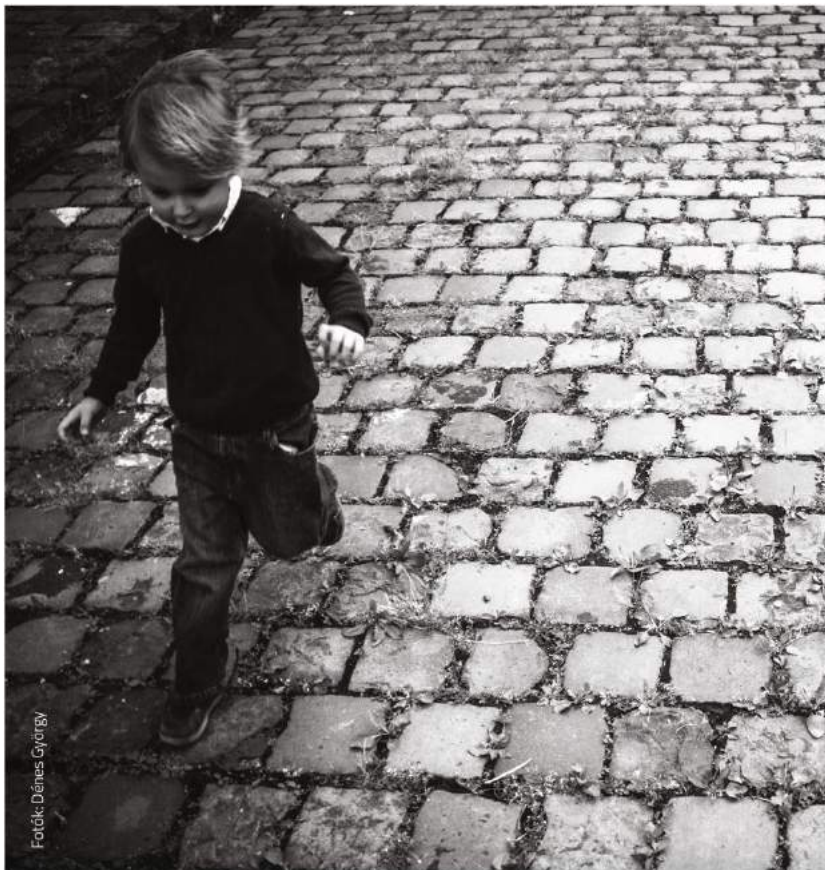
ÉGHAJLAT

A Pilis hegység éghajlatára a Duna vízfelülete és az erdős táj kedvező befolyással van: a nyár mérsékelten meleg, a tél nem túl zord, a napfényes órák száma közepes. A Pilis hegyvonulat iránya megegyezik a csapadékot hozó uralkodó széliránnyal, így a terület csapadékban nem mondható gazdagnak, ráadásul lényegesen több jut a nyugati és északnyugati részekre, mint a keleti, délkeleti lejtőkre. Általánosságban elmondható, hogy a magasság növekedésével csökken a hőmérséklet, azaz a szubmediterrán jellegű Duna menti területekkel szemben zordabb és csapadékosabb a tél, és üdítően hűvösebbek a nyári hónapok. Ugyanakkor nő a napsütéses órák száma, a téli hónapokban a hegygerincek és hegycsúcsok időjárása naposabb a ködös és hűvös hegylábi területeknél, fagyos völgyeknél. Az uralkodó szélirány a teljes Pilisre észak-nyugati. Ne feledjük, hogy a Kárpát-medencében a négy évszakkal szemben emeljük házainkat: a tél hideg, de hirtelen jöhet a melegebb tavasz, majd a forró nyár. Számolnunk kell a jelentős mennyiségű és időnként intenzíven érkező csapadékkal (víz, hó, jég), a viharos szelekkel, a tavaszi áradásokkal. Ezért nem építhetünk azokkal a módszerekkel, melyek egy északi, vagy egy mediterrán vidék sajátjai.

[Az észak-nyugati szél ereje olykor viharossá fokozódik, melyre az épületek telepítésekor legyünk figyelemmel!]

Az egyedi tájértékekről a megyei **Értéktárban** és **TájÉrték Kataszter (TÉKA)** programban is tájékozódhatunk!

KÖZETEK ÉS VÍZRAJZ

A Pilis-hegység alapkőzete mészkő és dolomit, melyek a vizeket a mélybe vezetik, ezért a felszín igen vízszegény, viszont a mélyben egységes karsztvízrendszer képződik, a heglábaknál források fakadnak.

A Visegrádi-hegység a Börzsöny ikertestvére, amitől a Duna választotta le. Vulkáni andezit és tufa alkotja az alapkőzetet, amelyek a felszíni vizeket nem eresztik át könnyen, ezért számos patak szabdalja, amelyek mind a Dunába folynak. A hegység területén több védett forrás fakad, valamint rengeteg barlang található. A két hegység peremterületein hévizek törnek fel, a belterületeken számos tavacska található. A Duna árvizei a hóolvadást és a nyári esőket követően jellemzők, ezekben az időszakokban a kisebb patakok is gyakran haragossá válnak és kilépnek medrükből.

[Tájékozódjunk a vízügyi sajátosságokról!]

KÖZETEK – HELYI ÉPÍTŐANYAGOK

Az egyedi településképet döntően befolyásolja a helyben kitermelt építőkövek használata, a Pilis területén számos bánya még ma is működik (Üröm, Budakalász, Ezüsthegy, Pilisjászfalu, Dunabogdány stb.). Kiemelt értéket képviselnek a lábazatokon, kerítéseken, támfalakon és kapuoszlopokon megjelenő tradicionális építőkövek.

Általánosságban elmondható, hogy minél északabbra haladunk, annál sötétebbek a hagyományosan használt kövek. Míg Budakalászon, Pomázon, Csobánkán és Pilisvörösváron a travertin (édesvízi mészkő) és a hárshegyi homokkő használata a jellemző, addig Dunabogdány, Leányfalu, Visegrád és Esztergom környékén főként andezittal találkozhatunk. A teljes pilisi területre igaz a bazalt vagy kockakő burkolat használata, mely hozzájárul a hangulatos utcaképhez.

[Távoli földrészekről ideszállított kövek helyett helyi építőköveket használjunk!]

A vízügyi tudnivalókról a Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság www.kdvvizig.hu, a pilisi forrásokról a Pilisi Parkerdő www.parkerdo.hu honlapján tájékozódhatunk.

NÖVÉNYZET ÉS TALAJ

Az egész területre jellemző a zárt erdőtakaró, közöttük sok a tisztás és a virágos rét. Az erdők uralkodó fafajai a bükk és a tölgy. További jellemző fafajok: mezei juhar, hegyi juhar, csertölgy, kocsánytalan tölgy, molyhos tölgy, kislevelű hársh, hegyi szil, vörösfenyő, feketefenyő, magyar vadkörte. Cserjék: galagonya, kecskerágó, húsos som, kökény. A Pilis védett növényritkasága a Magyarföldi husáng, ami a jégkorszak időszakából csak ezen a területen fennmaradt faj, valamint a Pilisi len és a Hegyi tarsóka. Jellegzetes növénye a vidéknek a Pirosló hunyor, a Waldstein pimpó és a Szirti gyöngyvessző. Valamennyi területnek megvan a maga különlegessége (Szentendrei rózsza, ritka harangvirágok stb.) Az erdőkben sok a gomba, főleg ősszel és csapadékos időben. A Szentendrei- és a Luppaszigeten puhafa- és keményfa ligeterdők övezik a folyópartot, itt fehér fűz, fehér és fekete nyár és törékeny fűz, az áradásnak kevésbé kitett, magasabb területeken a szil és éger fajok a jellemzők.

Homokos partokon pusztagyeppek növényei, és a folyó mentén mocsárrétek, tocsogók gazdagítják a tájat. Több talajtípussal találkozhatunk a Pilisben, melyek változatos

mezőgazdaságnak adnak otthont: az erdők mellett a rétek-legelők, szántók, és szőlősök jelentősek. A hegyvidéken inkább alacsony termőképességű talaj a jellemző, a Duna menti kedvezőbb talajt a mezőgazdaság jól hasznosítja. Számos esetben kell térfogatváltó agyaggal számolni, mely az alapozásnál különös odafigyelést igényel.

[Tartózkodjunk a tájidegen növényektől és igyekezzünk madárbarát kertet kialakítani!]

KOLOSTORTÁJ ÉS KIRÁLYI ERDŐ

A Pilis európai viszonylatban is kiemelkedő jelentőségű történeti táj, amely egyedülállóan fennmaradt példája a középkorban kialakult királyi birtok- és erdőterület-komplexum jellegzetes területhasználatának. A korabeli királyi erdő kiterjedése lényegében megegyezik a mai Nemzeti Park területével. A Pilis területe az egyik legjobban azonosítható középkori kolostortájként is történeti értékeket hordoz: az egykor itt élt pálos és ciszterci szerzetesek nagyrészt tudatos tájátalakító tevékenységének nyomai még ma is olvashatók, a kolostorok romjai építészettörténeti jelentőségűek. A török háborúk után az elnéptelenedett területekre szlovák, szerb és német telepések érkeztek.

Az új falvak minden esetben a középkori királyi kolostorok romjaihoz kapcsolódtak, határhasználatukban is igazodva a középkori területhasználatához. A legújabb korban sem következett be ebben lényeges változás: az egykori falvak erdőgazdálkodási, mezőgazdasági jellege a mai napig fennmaradt, jelentősebb iparosításra nem került sor. A terület egysége megmaradt, és a középkori királyi erdővel lényegében megegyező területen létrehozott a Pilisi Tájvédelmi Körzet, jelenleg a Duna-Ipoly Nemzeti Park pilisi tájegysége, egyben UNESCO bioszféra rezervátum biztosítja az integritás fennmaradását.

[A környezet érzékenysége, a természeti táj dominanciája miatt kiemelkedően fontos az új létesítmények, területhasználatok tájba illesztése! Amilyen könnyű megsebezni, olyan nehéz begyógyítani a tájban és a látványban ejtett sebeket!]

ÁLLATVILÁG

A vidék állatvilága igen gazdag, a védett és fokozottan védett fajok száma meghaladja a hétszázat. A nagyvadak közül szarvasok, őzek, muflonok, vaddisznók is élnek az erdőkben. A kisebbek közül például rókával, nyúllal, mókussal és gazdag madárvilággal, a barlangokban népes denevérszaporulatokkal találkozhatunk. A főváros közvetlen szomszédságában lévő nagy kiterjedésű védett természeti területet 1981-ben az UNESCO bioszféra rezervátumként nyilvánította. Európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű Natura 2000 területek a Pilis-Visegrádi-hegység, valamint a Duna és ártere elnevezésű, kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területek.

[Tartsuk tiszteltben az állatvilág élőhelyeit!]

A természeti értékekről bővebben a Duna-Ipoly Nemzeti Park honlapján.

www.dunaipoly.hu, az erdőkkel kapcsolatos aktualitásokról a Pilisi Parkerdő honlapján lehet tájékozódni **www.parkerdo.hu**

ÉPÍTETT ÖRÖKSÉG

A pilisi települések a természeti értékek széles skálájával és gazdag történeti múlttal, örökségekkel büszkélkedhetnek. Itt található a dunai limes szakasza, az Esztergom és

Visegrád középkori királyi központok, és az egykori királyi erdő, melyek világörökség várományos helyszínek. A Dunakanyar tájegység egésze és azon belül a pilisi térség művészettörténeti és történelmi emlékekben (római kori, román, barokk, reneszánsz emlékek, kolostorok romjai stb.) csakúgy, mint természeti látnivalókban (sziklaalakzatok, barlangok) az ország egyik leggazdagabb vidéke. A török hódoltság után érkező szlovák, szerb és német telepesek leszármazottai ma is a Dunakanyar településeit lakják, nemzeti hagyományaikat őrizve és ápolva. A meglévő településstruktúrához igazodva, hátrahagyott hazájuknak és az új otthon helyi hagyományait is visszatükröző, egyedi épített környezetet hoztak létre.

A Pilis évszázadok óta szakrális központ, melynek jelentőségét, spirituális erejét és ezoterikus rejtélyét taglaló irodalom igen számottevő. A mai napig népszerű zarándokcélpon, a táj szépsége, a pálosok ősi ereje megérinti a vándorok lelkét. A gyógyító forrásokat is érintő zarándokutakat Mária-kápolnák, oltalmazó Mária szobrok, keresztek szegélyezik.

Az egyes műemlékekről és védendő építészeti örökségről szóló leírások az arcuati kézikönyv „örökségünk” fejezetében olvashatók.

[Vegyük észre, csodálkozzuk rá a település épített örökségére!]

A Pilis a Budapest-Közép-Dunavidéki turisztikai régió része. A pilisi királyi erdőről a **www.vilagorokseg.hu**, a pilisi zarándokutakról a magyarzarandokut.hu és a viamargaritarum.info honlapon tájékozódhat.

Piliscsaba bemutatása

Piliscsaba két nagy tájegység találkozásánál, a Pilist és a Budai-hegységet elválasztó völgyben terül el. A tájszerkezeti pozíción túl az a tény, hogy az esztergomi, a zsámbéki, valamint az észak-budai városias térségek által alkotott régió súlypontjában fekszik, egyfajta kapuszerepet is betölt Piliscsaba. Térségi jelentőségű közlekedési útvonalak (10.sz., 102.sz. főutak, vasút) találkoznak a városban, és ennek is köszönhető az, hogy a pilisi mikrotérség egyik központjává vált a város. Ide telepítettek le több olyan intézményt is a közelmúltban, amelyek térségi szerepe vitathatatlan, mint pl. a keleti városkapuban található oktatási és tudományos központ.

A különleges táji adottságokkal rendelkező város településszerkezetét elsősorban a domborzati és a vízrajzi adottságok határozzák meg. A város mai arculata, a különböző történelmi korszakok alatt fejlődött, amely időnként erős fordulatokat hozott a város életébe, így a mai képe magán hordozza a kulturális és a nemzetiségi szokszínűség jegyeit.

A mozaikosság a város szerkezetére is jellemző. Különböző karakterű, szigetszerűen elkülönülő településrészek jellemzik. Idővel, e városrészek összenövésével sokat javult ezek együttműködése, de arculati szempontból e területek jellemzően megtartották sajátos jegyeiket. A városfejlesztés legnagyobb kihívása ma egy olyan városi szövet létrehozása, amely összeköti az elkülönült részeket a városban, és egyben új keretet is ad az eddig spontán városiasodási folyamatoknak.

Az alábbiakban betekintést nyerhetnek Piliscsaba történelmi múltjába és megismerhetik a város kiemelkedő örökségvédelmi emlékeit.

TÖRTÉNELMI ÁTTEKINTÉS

Piliscsaba történelme igen fordulatos volt, többször jelentősen visszavetve a várost a fejlődésében, így az életet is többször kellett újjászervezni. Első írott emléke 1263-ból való, amikor a birtokosa Mois ispán és testvére, Sándor volt. 1274-ben Mois ispán hasonló nevű fia a falut a nyulak-szigeti apácáknak adta. 1409-ben a solymári várnagy az apácák csabai erdeinek nagy részét kivágatta, a falut elpusztította. A XV. század végén újra benépesült a falu, de a török hódoltság kezdetén elpusztult.

A falu a XVIII. században települt újjá, amikor szlovák, német és cigány telepesek találtak itt otthonukra. A Klissza-apácarend 1781-ben építette meg itt templomát, a Szent Szűz születése tiszteletére, egységes barokk stílusban. 1903-ban a Szent Vince irgalmas rend kolostora, 1907-ben a lazarista kongregáció rendháza és temploma épült fel Piliscsabán. Ez utóbbit József főherceg építtette.

Piliscsaba lakóinak többsége mezőgazdasági munkából élt az első világháborúig. A faluban ekkorra már több iparos is tevékenykedett, alapot teremtve a későbbi polgárosodási, majd városiasodási folyamatnak.

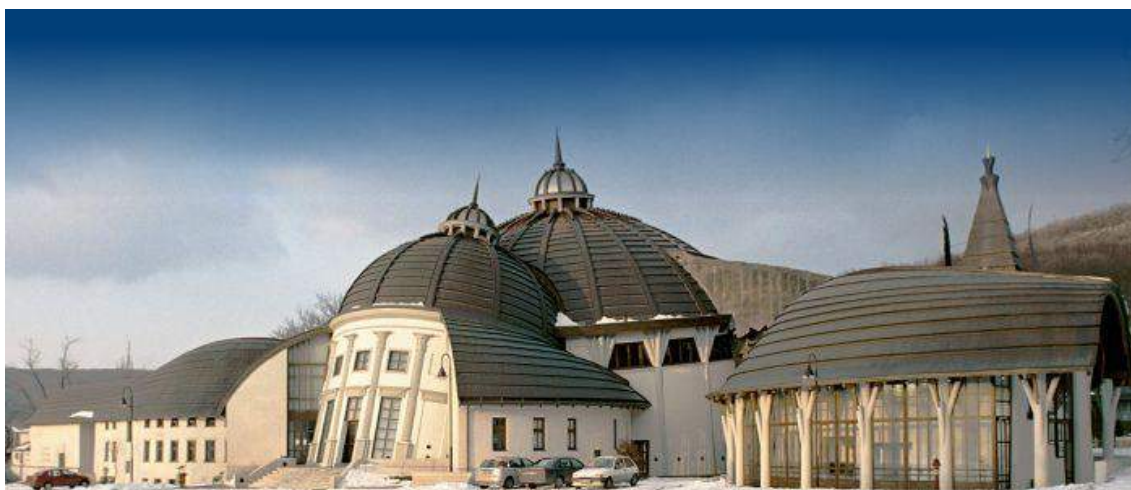
A város történelmi fénykora József Károly főherceg ideje alatt volt, aki jelentős fejlesztéseket hajtott végre a mai település területén. Az általa létrehozott Klotildliget-villaparkkal, és az ezzel kapcsolatos út- és közműrendszer fejlesztésével városépítészeti remekművet alkotott, amely korának egy különleges alkotásáva. A kövezett, fásított utakkal behálózott, egyedi kialakítású telep főleg a budapesti hivatalnokokat és tisztviselőket vonzotta. A laktanyák közelsége miatt az 1920-as években a katonai elit tagjai is itt vásároltak villákat, mint például Nagybaczoni Nagy Vilmos, a későbbi honvédelmi miniszter vagy Szombathelyi Ferenc vezérkari főnök.

Piliscsaba a csodálatos természeti és táji értékei miatt 1996 után a budapesti agglomerációba kiköltöző jobb módú lakosság egyik célterülete lett, így dinamikus növekedésnek indult az akkor még nagyközségként jegyzett település.

Az első és egyben legnagyobb lakópark az 1990-es évek végétől a Magdolna-völgy, amelyet még kettő követett: Csabagyöngye és Garancs-liget, így az ezred végi kiköltözési hullám később közel megduplázta Piliscsaba lélekszámát.

Közben egy másik jelentős városfejlesztési projekt is javította Piliscsaba térségben elfoglalt pozícióit. 1997-ben a volt laktanya területére költözött a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kara, valamint ennek kiszolgálására jött létre a Iosephinum, az egyetemi kollégiumokkal. Ekkor végképp eldőlt, hogy Piliscsabának az oktatásban és a kultúrában kell keresnie a kitörési lehetőségeit.

Örökségünk

Piliscsaba hagyományosan két történeti területi egységből áll: Csaba, amely a település magját jelenti és Klotildliget, amely természeti és épített értékei miatt Piliscsaba ékköve. ..

Ezen történelmi településmagok köré az idők folyamán, **lakóparkok** települtek (Csabagyöngye, Garancs-liget és Magdolna-völgy),. Magyarország függetlenségét követően megváltozott a volt laktanyák területe is, és alakult ki a helyén egy **új egyetemi campus és kollégiumi épületegyüttes**, amely egy karakteres építészeti együttes a város kapujában.

Piliscsaba legjelentősebb és egyben **országos jelentőségű védett építészeti öröksége** jellemzően a városközpontban található, de ezen felül számos olyan jelentős **helyi**

védelem alatt álló, vagy arra érdemes épület található a városban, amely miatt méltán mondhatjuk, hogy Piliscsaba kiemelkedik az országos átlagból.

CSABA VÁROSRÉSZ

A település központja a 18. század végén a mai 10 sz. főút mellett alakult ki, Ez volt a falu, amelyet Pilisvörösvár felől két úton lehetett megközelíteni. A két út találkozásánál jellegzetes „Y” alakú tér jött létre. Ezen a területen található a város négy országosan védett műemléke, amelyek ma is a legmeghatározóbb identitásképző elemei Piliscsabának, és amelyek a város központi tereit alkotják ma is.

PILISCSABA MŰEMLÉKI VÉDELEM ALATT ÁLLÓ ÉRTÉKEI

A Klarissza-szállás a városközpont egyik legmeghatározóbb településképi eleme. A XVIII. században épült, az utcával párhuzamos, egyszerű, udvar köré szervezett tömb-szerű kubussal.. Földszintes, U alakú, nyeregtetős épület, de a tetőzet nem egyforma magas, ami arra utal, hogy eredetileg nem U alakú volt.

Szintén országos műemlék a barokk Nagytemplom, melynek berendezése, az oltárok, a padok és az orgona a klarissza rend felosztása után Budáról került ide. Az 1778-1781 között épült barokk templomot a Klarisszák alapították és tartották fenn.

A XVIII. századi uradalmi ház szintén műemléki védeltséget élvez. Egyszerű és nyugodt tömegformálású, magán viselve a Hasburg korszak jellegzetes építészeti jegyeit. Valamikor itt intézték az uradalom ügyeit, ezért került a település központjába. Ma múzeumként működik.

Nepomuki Szent János a csehországi Nepomukban született 1340 körül. Csehország védőszentje volt, és a középkorban az utazók védőszentjeként is tisztelték. A templom előtt álló, Nepomuki Szent Jánost ábrázoló, műemlék kőszobor a 19. század első felében készült szépen faragott, copf stílusú vörösmárvány talapzaton.

ÖRÖKSÉGÜNK A CSABAI VÁROSRESZEN

Csaba klasszikus szalagtelkes, fésűs beépítésű falutípus, amelyen jellemzően oromfalas, nyeregtetős, tornácos épületek álltak, szolgálva az akkori életformát, amelyben a családok megélhetését a házuk környéke, a saját parcella biztosította. Az egykori **hosszanti-parcellás telekkiosztás addig** sűrűsödött, amíg éppen elérte azt a méretet, amely egy család eltartásához minimálisan kellett.

A település a laposabb területeken terjeszkedett, Csaba határait a hegyek jelölték ki. Bár azóta más módon élnek az itt lakók, a telekstruktúra részben megmaradt. A később beépült városrészek felaprózódott, a telkek formája pedig a négyzeteshez közelített.

A település dél-keleti részén, fenyvesek között fekszik a Kálvária domb, amelyen kiépített stációk érintésével lehet elérni a dombtetőn elhelyezkedő kápolnát.

Csaba központjában már nem sok épület található, amely eredeti szépségében őrizte meg a valamikori kerítésoszlopot és kapuzatot, de még vannak, akik őrzik, gondozzák az arra érdemes építészeti tagozatot.

Kisebb átalakítás bár érte ezt a tornácos, hagyományos karakterű lakóházat, de ennyire eredeti állapotban kevés régi ház maradt meg Piliscsaba központjában. A barokk oromzatú Fő út 9. számú épület megőrizte azt a régi hangulatot, ami valamikor a környező épületekre és az utcára mind jellemző volt.

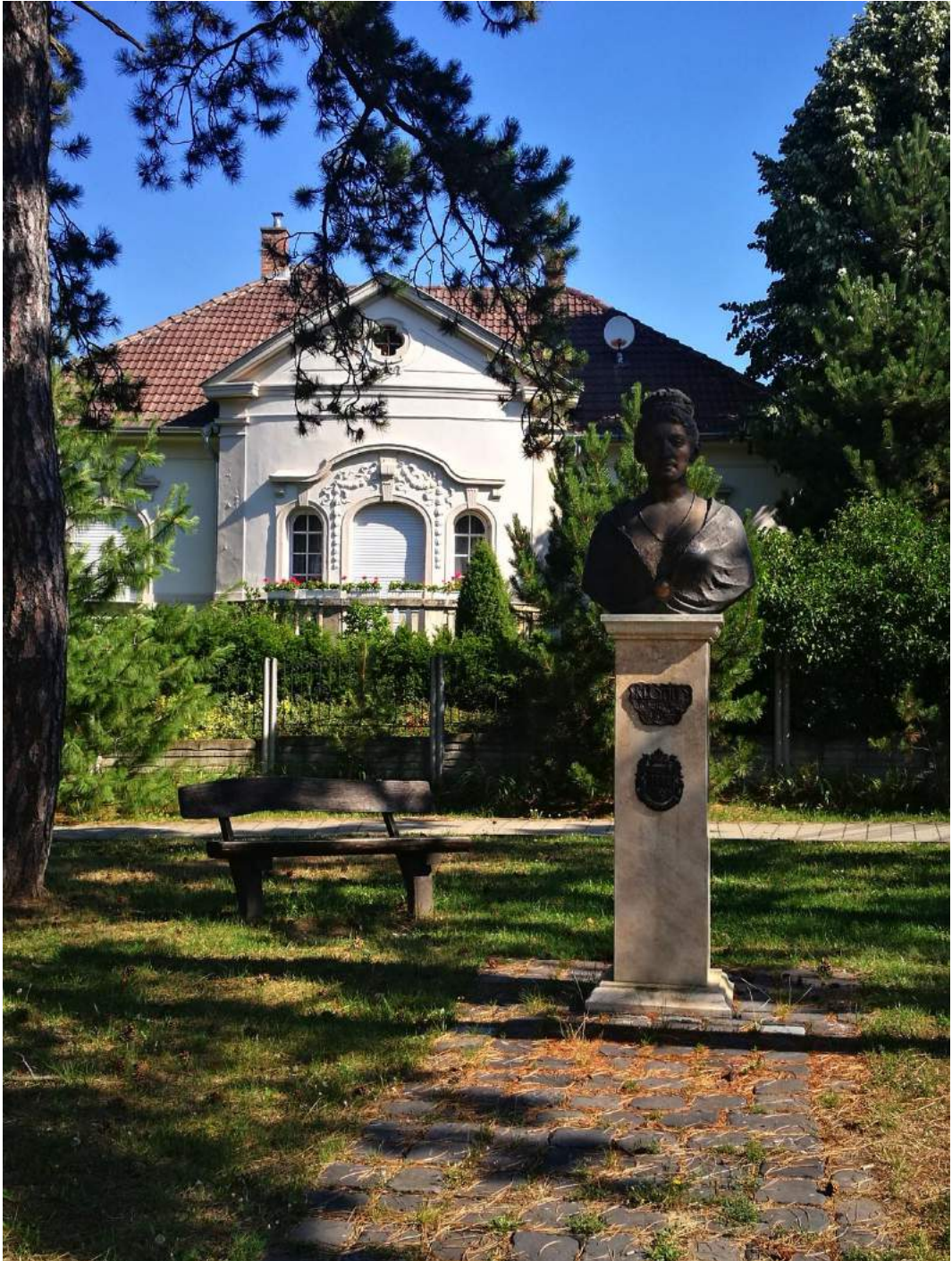
Piliscsaba vasútállomás-épülete jellegzetes példája a kor magyarországi vasúti épületeinek, amelyeket típustervek alapján építettek. Hasonló található a környéken Solymáron és Dorogon is.

ÖRÖKSÉGÜNK A KLOTILDLIGETI VÁROSRESZEN

A korábban önálló településként ismert városrészt József főherceg alapította 1897-ben, és hitveséről nevezte el. A mindössze két évvel korábban megnyitott budapest- esztergomi vasútvonal kiváló összeköttetést teremtett a fővárossal. A telep kialakításához a főherceg saját birtokának erdejét vágata ki, amelyen sugaras és merőleges úthálózattal, földszintes villaparkot alakítottak ki.

A beépítés hegyvidéki jellegű, laza, a terület nagytelkes, amelyen az erdő maradványai miatt dús volt már akkor is a vegetáció.

Minden utcát fásítottak, és más-más fajta fából ültettek fasorokat. Az utakat fehér zúzott kővel portalanították, az utak szélét faragott fakockákkal rakták ki. A fásított utakat és a közműveket előre kialakították, a telkeket csak ezután adták el. A legkülönfélébb stílusokban, ám művészi igényességgel megépített, teraszos-tornyos villák köré szebbnél szebb parkokat varázsoltak. Klotildliget 1925-ben különvált az anyatelepüléstől, de 1950-ben visszacsatolták Piliscsabához.

A vasútállomás épülete szintén e jellegzetes építészeti miliő elválaszthatatlan része, egyszerű, jó arányú épület, természetes anyagokkal és színvilággal. Az épület a korának szintén jellegzetes arányrendszerét és anyaghasználatát mutatja, az itt élők ezért is kedvelik nagyon.

Klotildligeten több művészi igényességű villaépület épült, mint például a képen látható Weingruber-villa is, amelynek titka a részletek és az arányok mesteri kompozíciójában, valamint a nagyvonalú térszervezésében rejlik.

A klotildligeti református templomot Kós Károly tanítványa, Sorg Antal tervezte a, amelyen megmutatkozik a mester és az erdélyi építészet iránti tisztelet. Jellegzetes szellemi központja ez a városrésznek, a katolikus templommal alkotta közös térben.

Klotildligeti Jézus Szíve templom, amely az 1940-es években épült. Családias, egyszerű formavilágú, nyeregtetős épület, amely később közösségi funkcióval is kibővült.

Manzárdtetős kialakítású, volt nyaraló, ma lakóház a Nagybaczoni-villa Klotildligeten. Szimmetrikus szerkesztésű oromfallal fordul az érkező felé. A korra jellemző részlet a ballusztrádos felső- és oldalsó köterasz. Bár az épületet erőteljesen átalakították, mégis láthatóak az eredeti épület értékei, a visszafogott anyaghasználat és színvilág, valamint a szépen tagolt, nagyméretű nyílászárók a főhomlokzaton.

Ahogy a kor és a hely más jellegzetes villaépületeinél is – a helyiségek belmagassága magasabb a megszokottnál, de mégsem hivalkodó az épület tömege, eleganciája a részletek igényes megfogalmazásában van.

LAKÓPARKOK

Piliscsaba életére meghatározó kihatással volt az Agglomeráció megerősödése, amikor jelentős mértékben települt ki a lakosság Budapestről az agglomerációba, így Piliscsabára is. A város dombos természetrajzából fakadóan, szigetszerűen épültek ki lakóparkok: Magdolnavölgy, Garancsliget, Csabagyöngye, illetve a lakópark-szerűen kialakított tanyás mezőgazdasági terület, az Álomvölgy.

Ezek a területek nem a településszerkezet szerves fejlődéseként jöttek létre. Sok esetben csak közvetett kapcsolatban vannak a település más területeivel, még a szomszédos településrészekkel is, ezért ezek sokkal inkább mutatnak egy laza, kertvárosi jelleget, amely a mai kor emberének életmódját szolgálja ki, amelynek feltétele a gépkocsival való közlekedés.

Ezeknek a lakóterületeknek az építészeti jellemzője sokkal inkább az egyediségre való törekvés, a különbözőség, semmint az összhangra való törekvés. Ezzel szemben viszont érzékelhető az igényes építészeti és környezetalakítási szándék, amelyek kárpótolhatnak az eltérő építészeti kultúrák egymásmellettségéből fakadó harmónia hiányáért. Idővel láthatóan a növényzet növekedésével ez a probléma is enyhül, mert a kialakuló dús vegetáció egy zöldben gazdag, igényes lakóterület képét mutatja.

EGYETEMVÁROS

A két piliscsabai katonai tabor (északi és déli) megalapítása az 1800-as évek végére, az 1900-as évek végére tehető. A rendszerváltozást követően az északi tabor területén valósult meg a Pázmány Péter Katolikus Egyetem egyetemvárosa, míg a déli területen az egykori Béri Balogh Ádám laktanya területén a Iosephinum kolégium épületegyüttese. Utóbbinak az átalakítása napjainkban zajlik állami beruházásként, hogy egy új tudományos, oktatási és rekreációs központtá váljon.

A nemzetközi híró magyar építész, Makovecz Imre és tanítványai készítették mindkét terület épületegyüttesének terveit, melyek a magyar organikus és szakrális építészet ikonikus alkotásai.

KERESZTEK, EMLÉKHELYEK, JELEK

Piliscsaba területén igen jelentős számban találhatóak határ menti keresztek, emlékhelyek, emlékművek és jelkép erejű építmények. Ezek közül most kiemeljük a kereszteket, mint jelegzetes elemeit a tájnak, egyben szakrális szempontból is fontos helyszíneit Piliscsabának.

Piliscsaba abban is különleges, hogy több Kálváriája is van. Az itt élő nemzetiségek mindegyike megépítette a sajátját.

Az Ősök parkja a Gémeskúttal a faluban élő négy nemzetiséget szimbolizálja: magyar, cigány, szláv, sváb. Valamikor az asszonyok ide jártak mosni, ez volt a város egyik legjelentősebb közösségi tere.

Jellegzetes városképi elem a vállalkozók cégérfája, amelyen a város fontosabb vállalkozásainak cégerei láthatóak.

Első világháborús emlékmű

A Dévényi Antal kilátó, amely építészeti is jelentős alkotás, markáns és meghatározó eleme a tájnak.

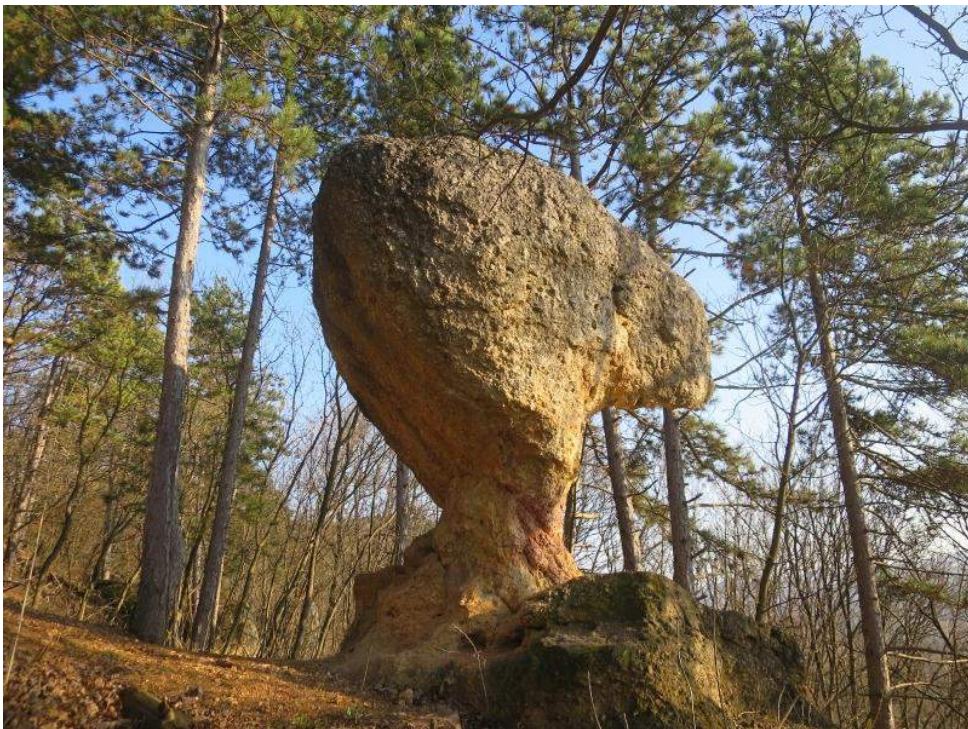
(kép forrása: piliscentrum.net)

TERMÉSZETI ÉRTÉKEK

Piliscsaba kiemelkedő adottsága, hogy bővelkedik a természeti értékekben. Ezek részben a természeti táj, a környező hegyvidékek adta természeti értékek – erdők, források, sziklák, és a különböző terepalakulatok, részben pedig az emberi beavatkozás eredményeként létrejött parkok, kertek, fasorok, és az értékes faegyedek, növényzet.

A Pilis erdővel borított hegyháta

(kép forrása: kirandulastippek.hu)

Különleges természeti képződmény a Gombaszikla

A Szent László király úti vadgesztenyefasor egyike legszebb, leghangulatosabb klotildligeti fasoroknak.

A Széchenyi István utca gyönyörű fekete fenyőfasora Klotildliget emlékezete. A településrész születésével egy időben, az 1920-as években telepítették.

Klotildliget parkjai, fasorai és fái pótolhatatlan kincsei nem csak Klotildligetnek, de egész Pest megyének. A Piliscsaba-Klotildliget Községcsépítő és Természetvédő Egyesület közbenjárására kiemelt természeti értéként védelem alatt állnak.

Tulipánfa, amely különleges ékessége a gyógyszertár udvarának, különösen, amikor virágzik.

Településképi szempontból eltérő karakterű területek Piliscsabán

Piliscsaba az előző fejezetekben bemutatott módon, fejlődése folyamatában több eltérő arculatú településrész együttesévé alakult. Bár az egyes részek jelentősen eltérő megjelenésűek, a piliscsabai polgárok egyetértenek Piliscsba egyetemes értékeiben, amelyek a Településfejlesztési Konceptióban rögzítésre is kerültek:

1. **Piliscsaba természeti környezete szép.**

Legyen szó a külterületi erdőkről, mezőkről, sziklákról, látképről, vagy a belterületi fasorokról, virágos kertekről, Piliscsaba kiemelkedő szépségű természeti kincsekkel büszkélkedhet.

2. **Piliscsaba hangulatos és sokszínű.**

Piliscsaba azon kevés magyar települések egyike, amelyeknek van kisugárzása. Aki nem csak a 10-es utat látta a községből, az tudja. Annak ellenére, hogy Piliscsaba kicsi település, jól elkülöníthető egységei sajátos egyedi arculattal, hangulattal rendelkeznek. Jelen van itt a csendes elvonultság, a nemes emelkedettség, a dolgozós hétköznapiok kézenfekvő egyszerűsége, a múlt tisztelete csakúgy, mint az ünneplés és az életszeretet hangossága. Piliscsabán jó élni.

3. **Piliscsaba négyévszakos.**

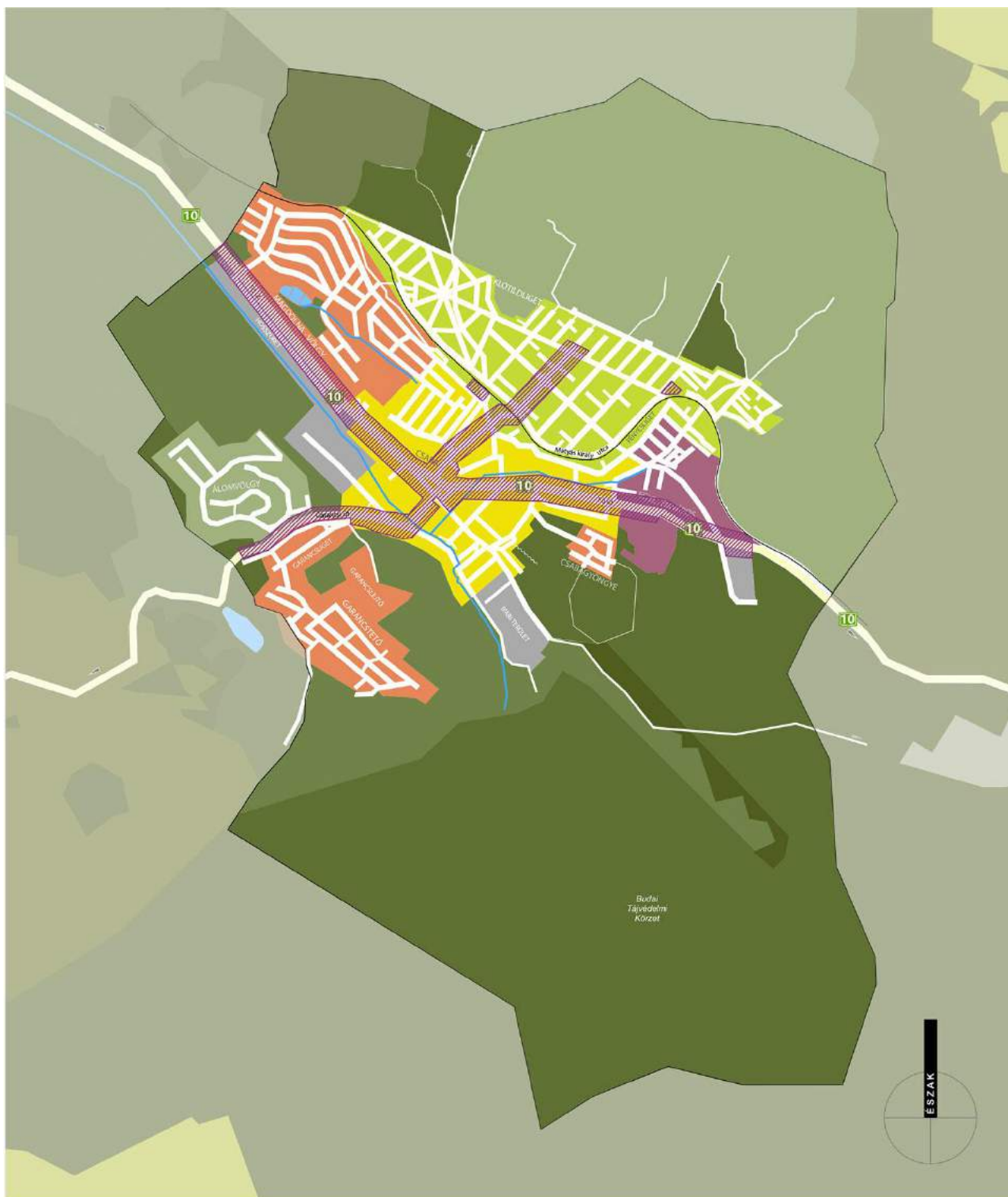
Van, ahol a tavasz szép, van ahol az ősz megragadó, van, ahol a nyár izgalmas és van, ahol a tél vonzó. Piliscsaba bármely évszakban megragadó és lenyűgöző. Az amúgy is sokarcú település az évszakok változásával bontakozik csak ki igazán.

4. **A piliscsabai közösségek erősek.**

Három kisebbségi önkormányzat, négy egyház, hat szerzetes rend, közel fél száz civil szervezet, húsz egyesület, hét óvoda, két evangélikus napközi, három iskola, egy gimnázium, egy szakiskola, egy egyetem, több kollégium, két kiállítóhely, a magyar átlaghoz képest kiugróan magas egy családra jutó gyermekszám. Közösségek, akik rendszeresen találkoznak, akik közösen tevékenykednek, akik figyelnek egymásra.

Településképi szempontból eltérő
karakterű területek lehatárolása

PILISCSABA

- Külterület
- Csaba
- Klotildliget
- Lakóparkok
- Egyetemváros
- Gazdasági területek

- Jelentős utcakép,
településképi
szempontból
meghatározó
zóna

HOGYAN ILLESZKEDJÜNK

Piliscsaba egyes városrészeinek építészeti karakteréhez?

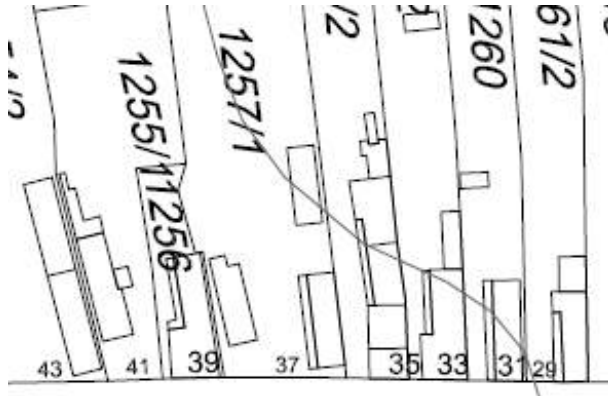
„Egy jól működő közösségben a feltűnő dolgok udvariatlanságnak számítanak.” - Adolf Loss

Lakóhelyünk megválasztásával egy új közösséget is választunk, amelynek kialakult értékrendjét ismernünk és tisztelnünk kell, amikor megtervezzük az új otthonunkat Piliscsabán. Látnunk kell, hogy mik azok a közös sajátosságok, nyilvánvaló értékek, amelyek a közösség számára is fontosak. Vannak olyan házak, amelyek kevésbé tartják tiszteletben környezetüket, nem igazán passzolnak a településképhez. Ilyen épületek általában akkor születnek, amikor építtetőik még nem ismerik, és így nem is kötődhetnek annyira az itteni közösséghez és szokásaikhoz.

A továbbiakban bemutatjuk, hogy Piliscsaba egyes településrészein mik azok a sajátosságok, amelyekhez célszerű alkalmazkodni, ha tiszteletben kívánjuk tartani mindazt az értéket, amiért megszerettük. Ezek szem előtt tartásával elérhető, hogy az új építésű házak ne idegenként, hanem ismerősként jelenjenek meg a többi ház között, így segítsék a hely szellemének, kultúrájának védelmét, Piliscsaba karakterének megőrzését.

CSABA

Piliscsaba legősibb településrésze Csaba, amely mai formájában a XVIII-XIX. században alakult ki. Az akkori településmag a nagytemplom körül, a Budát és Esztergomot összekötő út mentén, amely a mostani 10 sz. főút, valamint a Tinnye és Zsámbék felé tartó út kereszteződésében található. A korszak építkezéseire az oldalhatáron álló, többségében előkert nélküli, utcára merőleges gerincű, oromfalas

beépítés volt a jellemző. A telkek aránya többnyire keskeny és hosszú volt, hiszen akkor a lakhatás és a gazdálkodás még egy helyen volt. Az életformából adódott az is, hogy a tetőteret nem építették be, az szintén a gazdálkodást szolgálta. Ezen beépítési forma és tömegalakítás tükrözi azt a bölcsességet is, amely az akkori kor emberének természetközeli életéből ered. Ez összhangban van az egész régió éghajlati és klimatikus viszonyaival. Funkcionális és racionális képlete ez annak, hogyan tudnak a családok egymást nem zavaró módon, a saját udvaruk köré szervezeten saját életet élni.

Csabán akkor tudunk a hagyományokat tisztelő épületeket létrehozni, ha azokat utcára merőleges gerincű, oromfalas kialakítással tervezzük. Ettől, ahogy már a városközpont beépítését meghatározó épületek esetében is jellemző, akkor célszerű eltérni, ha főútvonalak mentén építkezünk, amelyre az intenzívebb, utcával párhuzamos tömeg és tetőkialakítás a jellemző, és itt már a kétszintes épülettömeg kialakítása is kedvező megoldás, amely természetes velejárója a városiasodásnak.

KLOTILDLIGET

Klotildliget meghatározó településképi elmei a századfordulós villaépületek. Itt az elegáns nyaraló épületek között számtalan építészeti műremeket is találunk, és az épületekhez hasonlóan nagyvonalú parkosított kertek tartoznak. Ez még ma is érzékelhető, ha erre sétálunk, bár azóta ezek a terek a történelmi idők során, ideológiai okokból tudatosan szét lettek aprózva. A hely karaktere teljesen mégsem változott meg, a parkosított nyaralótelep jellege

megmaradt, az épületek “szigetek” az “zöld tengerben”. A utcákba telepített fasorok egységes képet adnak a településrésznek, semlegesítik és harmóniába vonják az épületek sokszor jelentősen különböző egyéniségét.. Amennyiben gondot fordítunk rá és megőrizzük, gazdagítjuk telkünk, utcánkzölfelületét, úgy Klotildligeten sokféle építészeti megoldás elképzelhető. Úgy a tagoltabb, mint a letisztultabb szerkesztés is elfogadható.. A helyi hagyományok tisztelete a házunk anyagválasztása vontakozásában a természetes burkolóanyagok használatát jelentik: követ, fát, téglát.

EGYETEMVÁROS

A település kapujában a korábbi laktanyák területén jött létre még két jól elkülöníthető településrész, amelyen egy egyetemi campus és az azt kiszolgáló kollégiumi funkciók kerültek kialakításra. A nagy kiterjedésű területen jelentős méretű, és vizuálisan is jelentős hatású építészeti alkotások épültek, amelyek alkotója Makovecz Imre építész és tanítványai voltak. Az épületegyüttes településképileg a legkarakteresebb helyszínné tette ezt a városrészt, és különlegessége miatt Piliscsaba is országos hírnevet kapott.

Az önálló egységet képező volt egyetemi campus mellett egy olyan településrész is kialakult, ahol a Makovecz Imre szellemi örökségének kisugárzása még érezhető, és ahol az intenzívebb beépítés jegyei mutatkoznak, szemben a város más, családiházias beépítésű területeivel. Ezért a volt campus szegélyterületei, az eltérő települési szövet ellenére is, e városrészrel egy területi egységnek tekinthetők.

Az Egyetemvárosban tervezett új beépítések kialakítása építészeti szempontból sokkal felelősebb szakmai hozzáállást igényel, és fontos, hogy az építészeti karakter harmóniája és a magas építészeti minőség megmaradjon. Itt a magyar organikus építészeti iskola stílusjegyei a meghatározóak, amelyre a részletgazdagság, a hagyományos magyar építészeti formavilág tisztelete, és a természetes anyagok használata a jellemző.

Itt a 2-3 szintes beépítés a jellemző. Mint Piliscsabán általában az anyaghasználatra a természetes anyagok a jellemzőek.

LAKÓPARKOK

Piliscsaba lakóparkjai Magdolnavölgy, Garancsliget és Csabagyöngye. . Közösek abban, hogy mind pozíciójukban, mind a építészeti stílusukban korszerűek és nem feltétlenül a történeti településrészek hagyományait követik...

Piliscsaba településképe abban az esetben tudja sikerrel magába fogadni a lakóparkokban épülő új házakat, ha azok gesztust tesznek és valamilyen építészeti szempontból idéznek az “öregebb” településrészek építészetéből: anyaghasználatban tömegformálásban, tetőkialakításban is sok kellemes és jól illeszkedő új építésű példa látható.

GAZDASÁGI TERÜLETEK

A gazdasági tevékenység technológiáiból fakadóan ezeken a területeken gazdaságos, mérnöki kialakítású funkcionális épületek találhatóak. Körbejárhatóak, nagy belmagasságúak, körülöttük a kert logosztikai racionalitás szerint alakított. Amellett, hogy érthető a kialakítás gazdaságosságra és vagyonvédelmi áttekinthetőségre való törekvése, mégis fontos településképi követelmény, hogy fák és további zöldfelületi elemek gazdagon megjelenjenek ezeken az ipari-gazdasági területeken is..

KÜLTERÜLET

A beépítésre nem szánt területek a mezőgazdasági, az erdő- és a vízgazdálkodási területek.. A műveléshez feltétlenül szükséges gazdasági célú épületek szabadonálló módon kerülnek elhelyezésre.. Itt kizárólag a fenséges pilisi tájba illeszkedő, természetes anyaghasználat, és a legegyszerűbb tömegformálás a megengedett.

A külterülethez tartozik az Álomvölgy területe is a városba Tinnye felől érkező út mentén. A területfejlesztés megálmodói külföldön már honos, egyfajta farmos, nagybirtokos életformát kívántak itt megvalósítani, az ingatlanpiacon azonban ez mégsem vált sikeres termékké, ezért ma is jellemzően gazdátlan. Az Álomvölgy, mivel Piliscsaba egyik legfrekvenciáltabb helyszíne, kiemelt helyszínnek tekinthető, és nagyon fontos, hogy egyszerű, és szép tömegű épületek legyenek itt megvalósíthatóak, és ahogy ez jellemző a városban máshol is, ligetes, dús vegetációjú házhelyek kerüljenek kialakításra.

Ajánlások

A szépség, a településképi illeszkedés sokféle lehet, nincs rá kizárólagos recept. Ezért jelen fejezetben az ajánlások nem a sokféle szépet rögzítik, hanem azokat a biztos hibákat, amelyeket el kell kerülni, mert ha bekövetkeznének, teljesen bizonyosan elrontanák Piliscsaba településképet.

Ajánlások | Csaba

BEÉPÍTÉS, TELEPÍTÉS MÓDJA

A házak telepítése oldalhatáron álló, a telken belüli elhelyezkedése az utcára merőleges rendszerű. A nem utcára merőlegesen telepítés/vagy indokolatlanul nagy mértékben hátrahúzott ház építése nem javasolt, mert tönkreteszi az utcakép, a térfalak szabályos rendszerét.

A családi házak a telek oldalhatárán állnak- Az előkertbe telepített pilisi őshonos növények biztosítják a belátás meggátlását.

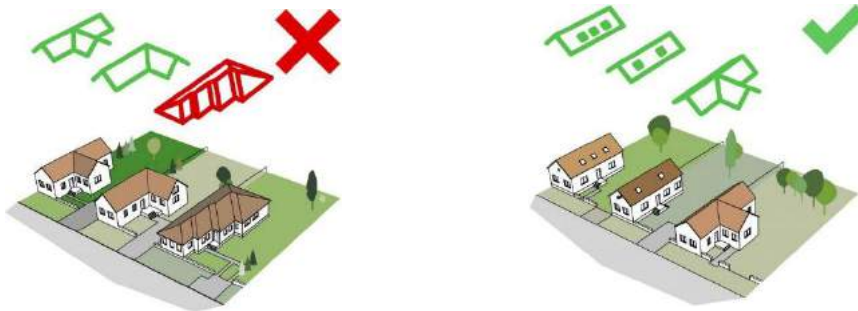
SZINTSZÁM, ÉPÜLETMAGASSÁG

Az épületek földszintesek, vagy földszint plusz tetőérbeépítések lehetnek.

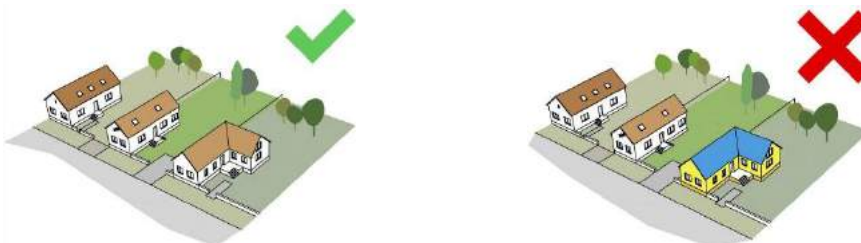
Egy hagyományosan fejlődő településen a házak magassága egy utcában közel azonos. Javasolt, hogy az új házak is vegyék figyelembe szomszédaik méretét – ne kívánjanak “kivagyí” módon kitűnni, elűtni a nyugodt utcakép ritmusából..

TETŐFORMA

A történeti településközpontban a házak tetőformája hagyományos kialakítású. Meghatározó településképi elemek az oromfalak. Új házak építésénél nem javasolt a túlságosan tördelt, sok felületből álló tető, a kiugró tetőablak, és az oromfalak nélküli tetőforma..

ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNEK

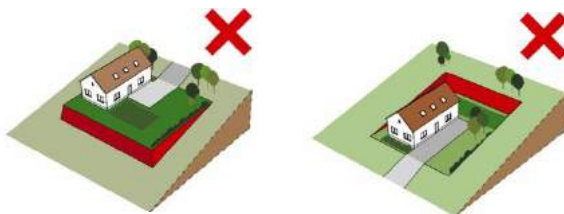
Az épületek esetlegesen helytelenül megválasztott színe az egyik legnagyobb hiba, amivel feltűnő sérülést okozhatunk a kialakult településképből. A házak színe legyen

általában visszafogott és alkalmazkodó, Nem ajánlott a feltűnő és kirívó színhasználat, a rikító színű fémlemez fedések és burkolatok.

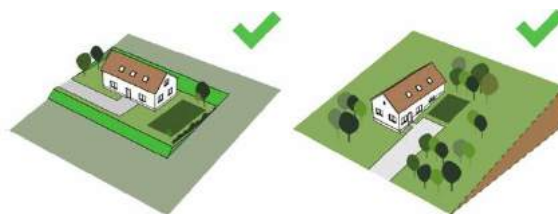
TEREPALAKÍTÁS

Piliscsabán nagyon kevés vízszintesen sík telek található - általában lejtős telekre kell számítani. A házak terepre illesztésénél törekedni kell a lehető legkevesebb föld megmozgatására.

Nem javasolt az épület földbevágása, az így kialakuló mélyedésben az esővíz összegyűlik, a kert rosszul használható. Nem javasolt továbbá az épület teljes kiemelése sem, mivel így a ház egy feltűnő platóra kerül, kiemelkedik szomszédai közül.

Jó megoldás a terepalakításnál a családi ház részleges bevágása. Az így kitermelt földdel feltölthető vízszintesre a telek, kevés földet kell megmozgatni. Kiváló megoldás továbbá, ha az épület eleve terepbe illesztve épül, így kapcsolata a környezetével jó, a földmunka minimális.

KERÍTÉS

Az áttört kerítések az utcakép szempontjából kedvezőbbek, míg a tömör és a nem átlátható megoldások nem javasoltak. A kerítések az időjárás viszontagságaink erősen kitétt szerkezetek, ezért óvakodni kell olyan anyagok használatától, amelyek csúnyán öregsenek és gyorsan amortizálódnak. Nincs csúnyább, igényetlenséget sugárzó, taszító településképi elem, mint egy elhanyagolt, pusztuló kerítés.

Természetes határ, kerítés növényelválasztásból

Áttört kerítések nádszövettel való zárása nem ajánlott.

Teljesen áttört, drótfonatos kerítés.

A falszerű, áttörésmentes kerítés nem ajánlott.

Oszlopos kerítés 1/3-ad lábazat és 2/3-ad áttört részel.

KÖZTERÜLET ALAKÍTÁS

A közterületeket parkosítva, egy vagy kétoldali fasorral kell kialakítani, nagy arányú zöldfelülettel. Kerülni kell azokat a parkolási megoldásokat, amely indokolatlanul növeli a burkolatot. Utcára merőleges parkolók kialakítása céljából nem lehet a parkoló előtti közterületet széles telekbejáróvá alakítani, a telkek megközelítésére telekbejáróként csak egy nyomtávnyi burkolt felületet lehet kialakítani.

VÉDELEMRE JAVASOLT ELEMEEK

A Temető u., Új u., Végső u., Akácfa u., Kálvária u. és Máriapark utca oromfalas beépítése jellegzetes és meghatározó.

A Kálvária domb és környezete területi védelemre javasolt.

Védelemre javasolt településképi elemek Csabán

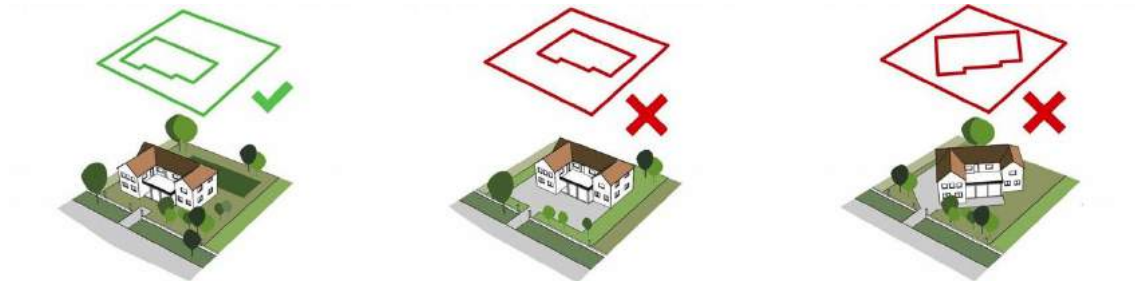

PILISCSABA

- Ormfalas beépítésű területek
- Helyi területi védelemre javasolt terület: Kálvária domb és környezete

Ajánlások | Klotildliget

BEÉPÍTÉS, TELEPÍTÉS MÓDJA

Klotildligeten eredetileg nyaralókat építettek, kezdetben szabadonálló módon, majd később egyre inkább lakóépületeket, és sok oldalhatáron álló beépítés is megjelent. Sokszor merül fel a kérdés, milyen módon helyezzük el az épületet, mihez illeszkedjünk. Amennyiben elég széles a telek, célszerű az épületet az ingatlanon szabadonálló módon elhelyezni, amit akkor is megtehetünk, ha az övezetben oldalhatáron álló beépítési mód az előírás, mert az az építési helyet szabályozza, amely kereten belül a házunkat szabadonállóan is elhelyezhetjük. Így az eredeti építészeti karakterét erősítjük a területnek. Fontos, hogy nem elfogadható, ha egy ház a telekhatárhoz képest elforgatott rendszerben van telepítve.

Célszerű a szabadonálló beépítés esetén is a kedvezőbb tájolás felé nagyobb oldalkertet kialakítani, hogy az épületet jobban meg lehessen nyitni a kert felé. Amennyiben kevés burkolt felületet alakítunk ki, és a honos fajokból dús növényzetet telepítünk a telekhatárra, fenntarthatjuk a hely jellegzetes, ligetes jellegét, és fokozhatjuk az életterünk pozitív élettani hatásait, a beépítés intimitásának megtartása mellett.

SZINTSZÁM, ÉPÜLETMAGASSÁG

A településkép szempontjából az a kedvező, ha a szomszédainkhoz hasonló magasságú épületet építünk..

A túl magas házak nem illeszkednek Klotildliget visszafogott hangulatába.

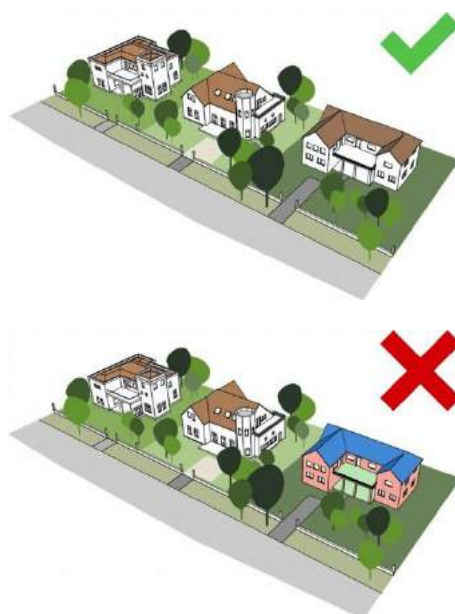
TETŐFORMA, TETŐFELEPÍTMÉNYEK

Klotildligeten a villák tetőformája változatos, az épületek, mint szigetek emelkednek ki a természeti környezet "zöld tenegeréből". Az előbukkanó változatos tetőformák jellegzetes és izgalmas látványt nyújtanak. Az új épületeknél törekedni kell változatos felépítményekkel, oromfalakkal rendelkező tetőforma kialakítására.

ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNEK

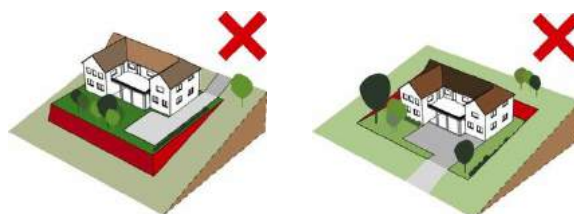
Az épületek esetlegesen helytelenül megválasztott színe az egyik legnagyobb hiba, amivel feltűnő sérülést okozhatunk a kialakult településképből. A házak színe legyen általában visszafogott és alkalmazkodó.

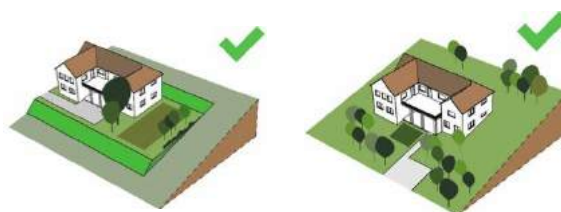
TEREPALAKÍTÁS

Klotildliget dombos vidékre települt, ezért a családi házak építésénél lejtős telekre kell számítani. A családi házak terepre illesztésénél törekedni kell a lehető legkevesebb föld megmozgatására.

Nem javasolt az épület földbevágása, az így kialakuló mélyedésben az esővíz összegyűlik, a kert rosszul használható. Nem ajánlott továbbá az épület teljes kiemelése sem, mivel így a ház egy feltűnő platóra kerül, kiemelkedik szomszédai közül, és takarja a szomszédok kilátását.

Jó megoldás a terepalakításnál a családi ház részleges bevágása. Az így kitermelt földdel feltölthető vízszintesre a telek, kevés földet kell megmozgatni. Kiváló megoldás továbbá, ha az épület eleve terepbe illesztve épül, így kapcsolata a környezetével jó, a földmunka minimális.

KERÍTÉS

Nagyelemes, illetve előregyártott beton, fém, műanyag vagy eternitlemezes kerítés vagy burkolat nem alakítható ki. Az áttört felületeket náddal, vagy egyéb ideiglenes jellegű anyaggal le- illetve elfedni és átláthatatlanná tenni utólagosan sem lehet, mivel a nád idővel töredezik, az anyag pusztuló látványa rontja az egész terület értékét. Az áttört kerítések az utcakép szempontjából kedvezőbbek, míg a tömör és a nem átlátható megoldások nem javasoltak. A kerítések az időjárás viszontagságaink erősen kitett szerkezetek, ezért óvakodni kell olyan anyagok használatától, amelyek csúnyán öregsznek és gyorsan amortizálódnak. Nincs csúnyább, igénytelenséget sugárzó, taszító településképi elem, mint egy elhanyagolt, pusztuló kerítés

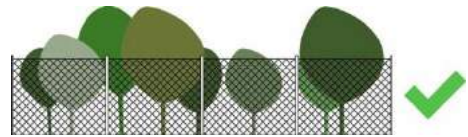
Természetes határ, kerítés mellett növényvel való beültetés

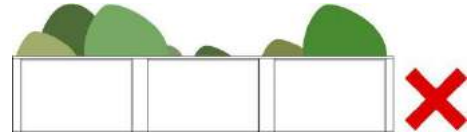
Áttört kerítések nádszövettel való zárása nem ajánlott

Teljesen áttört, drótfonatos kerítés

Falszerű, áttörésmentes kerítéseket kialakítani nem lehet

Oszlopos kerítés 1/3-ad lábazat és 2/3-ad áttört résszel

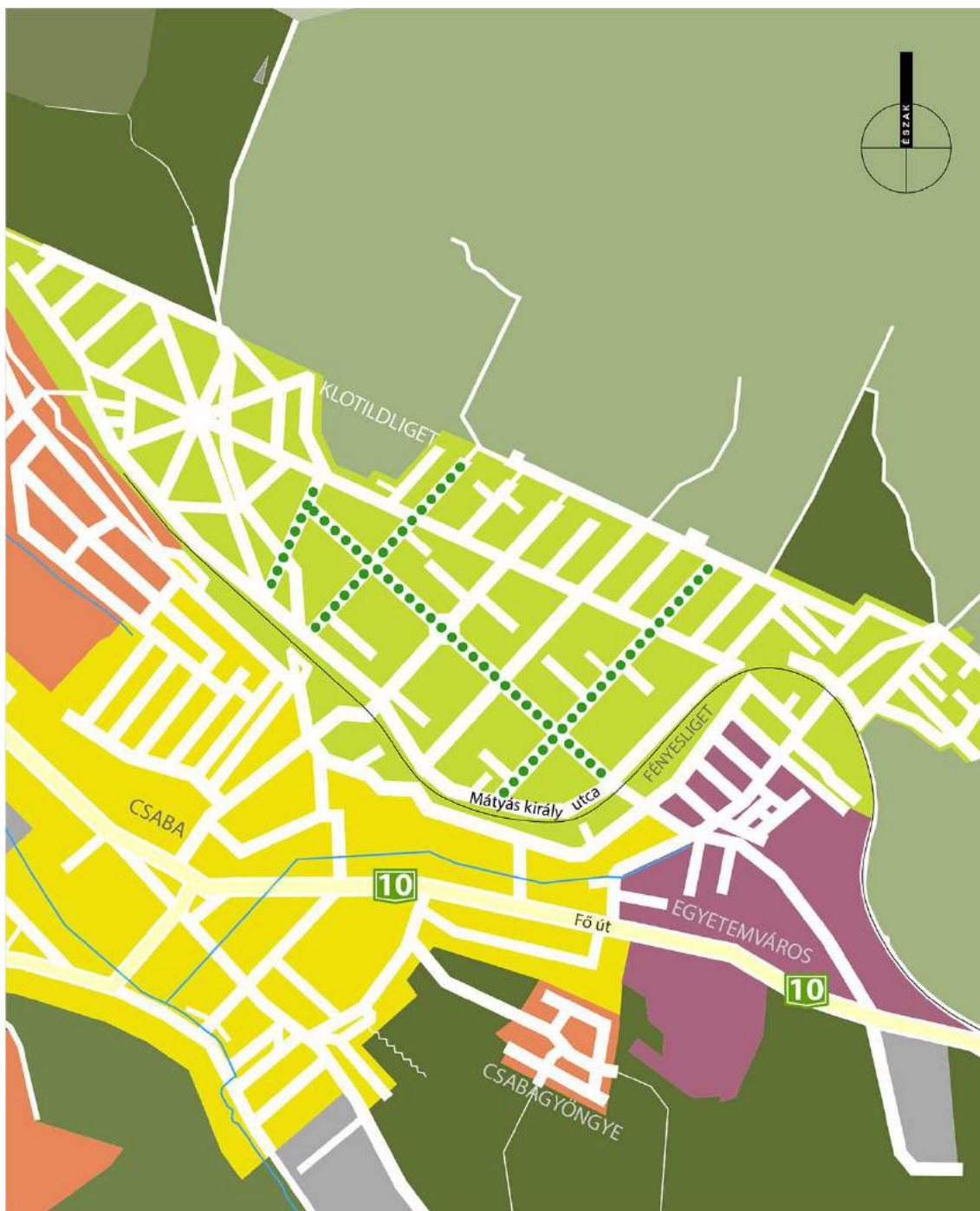
KÖZTERÜLET ALAKÍTÁS

A közterületeket parkosítva, egy vagy kétoldali fasorral kell kialakítani, nagy arányú zöldfelülettel. Kerülni kell azokat a parkolási megoldásokat, amely indokolatlanul növeli a burkolatot. Utcára merőleges parkolók kialakítása céljából nem lehet a parkoló előtti közterületet széles telekbejáróvá alakítani, a telkek megközelítésére telekbejáróként csak egy nyomtávnyi burkolt felületet lehet kialakítani.

VÉDELEMRE JAVASOLT ELEMOK

Klotildliget kiemelkedő értékei a településképet meghatározó fasorai, melyeknek természeti védelmén túl a településképi védeleme is javasolt. Ezek közé tartozik többek között a Szent László király úti vadgesztenye fasor, ill. a Széchenyi István utca fenyőfasora.

Településképi védelemre javasolt fasorok Klotildligeten

● ● ● védelemre
javasolt fasor

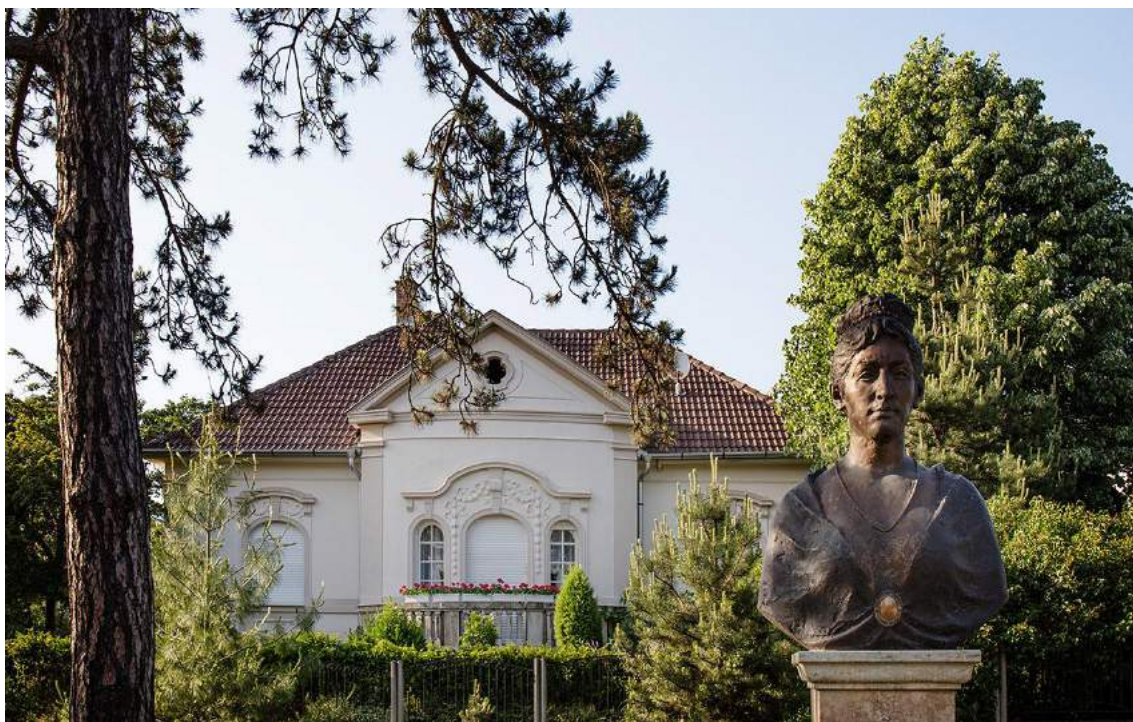

PILISCSABA

Számos villa Klotildligeten már most is helyi védelem alatt áll, ezek továbbra is egyedi helyi védelemre javasoltak.

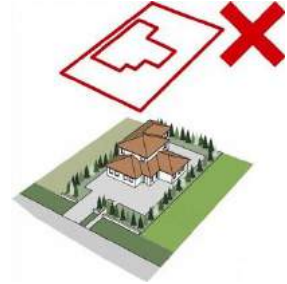
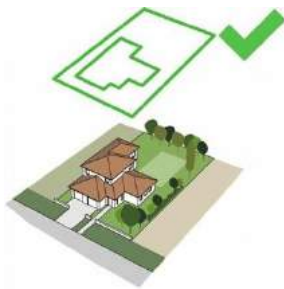

Weingruber-villa

Ajánlások | Lakóparkok

BEÉPÍTÉS, TELEPÍTÉS MÓDJA

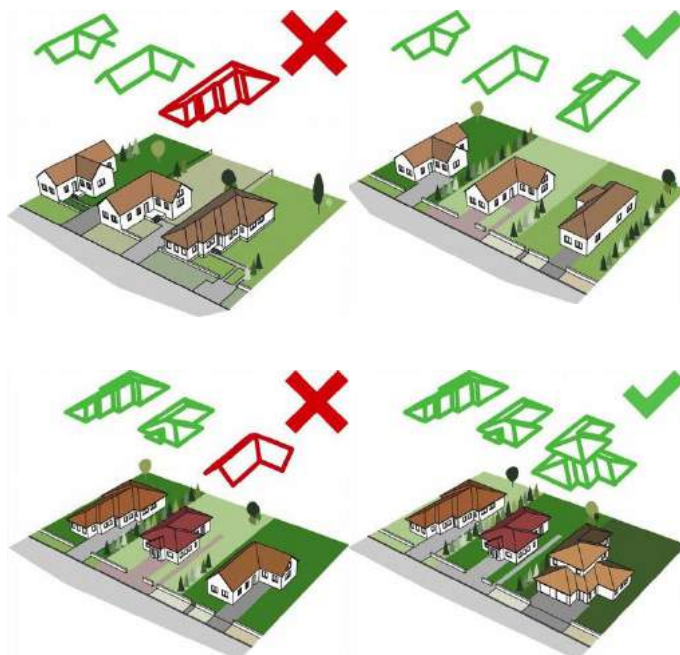
A lakóparkokban a házak telepítése szabadonálló. A környező házakkal nem illeszkedő rendszerben történő telepítés nem javasolt, mert tönkreteszi az utcakép, a térfalak szabályos rendszerét. A telek közepére való telepítés és nagy burkolt felületek kialakítása nem javasolt, mert így az épület körül nem marad hely a lakóparkokra jellemző dús növényzet telepítésére.

SZINTSZÁM, ÉPÜLETMAGASSÁG

A településkép szempontjából az a kedvező, ha a szomszédainkhoz hasonló magasságú épületet építünk. Ha egy mód van rá, ne kívánjanak "kivagyí" módon kitűnni, elűtni a nyugodt utcakép ritmusából.

TETŐFORMA

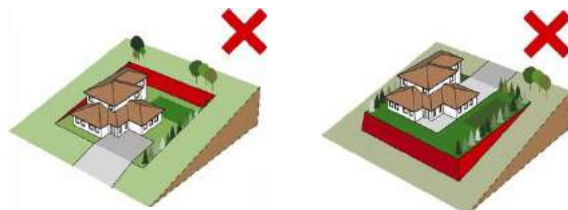
A lakóparkokban lévő családi házak tetőformája változatos. Új épület kialakításánál illeszkedjünk a szomszédos ingatlanon kialakult tetőformához.

A túl változatos beépítés kaotikus utcaképet eredményez, célszerű a tervezésnél nem csak a saját épületünkben gondolkodni, hanem a vizuális összhang megteremtésében is, amely egy utcaszakasz beépítését is harmonikusabbá teszi.

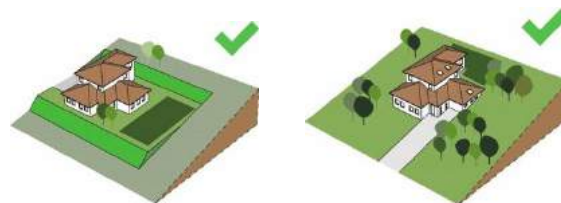
TEREPALAKÍTÁS

Piliscsaba területeinek nagy része dombos, ezért a házak építésénél lejtős telekre kell számítani. A családi házak terepre illesztésénél törekedni kell a lehető legkevesebb föld megmozgatására.

Nem javasolt az épület földbevágása, az így kialakuló mélyedésben az esővíz összegyűlik, a kert rosszul használható. Nem ajánlott továbbá az épület teljes kiemelése sem, mivel így a ház egy feltűnő platóra kerül, kiemelkedik szomszédai közül.

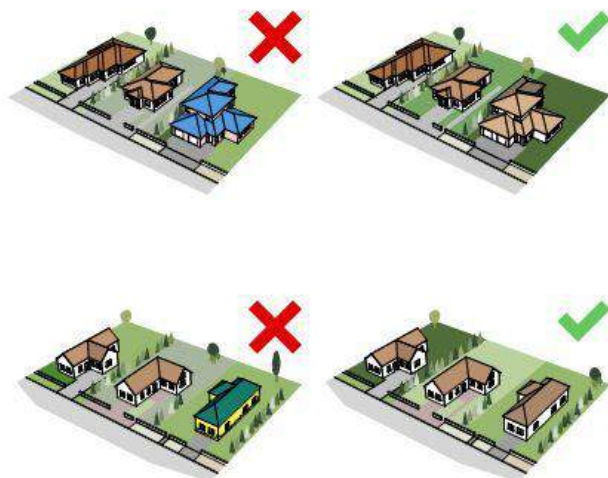

Jó megoldás a terepalakításnál a családi ház részleges bevágása. Az így kitermelt földdel feltölthető vízszintesre a telek, kevés földet kell megmozgatni. Kiváló megoldás továbbá, ha az épület eleve terepbe illesztve épül, így kapcsolata a környezetével jó, a földmunka minimális.

ANYAGHASZÍNÁLAT, SZÍNEK

Függetlenül attól, hogy a lakóparkok területén nincs olyan építészeti hagyomány, ami egyértelmű igazodási pontként szolgálhatna, Piliscsabát összeköti és összefogja a természeti környezet, amibe beágyazódnak az épületek. Ezért a lakóparkok területén is javasolt a természeti környezethez harmonikusan illeszkedő színek és anyagok használata. Ezen túlmenően az épületek esetlegesen helytelenül megválasztott színe az egyik legnagyobb hiba, amivel feltűnő sérülést okozhatunk a kialakult településképből. A házak színe ezért legyen általában visszafogott és alkalmazkodó.

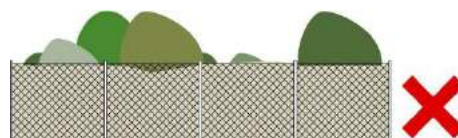
KERÍTÉS

Az áttört kerítések az utcakép szempontjából kedvezőbbek, míg a tömör és a nem átlátható megoldások nem javasoltak. A kerítések az időjárás viszontagságaink erősen kitett szerkezetek, ezért óvakodni kell olyan anyagok használatától, amelyek csúnyán öregsenek és gyorsan amortizálódnak. Nincs csúnyább, igénytelenséget sugárzó, taszító településképi elem, mint egy elhanyagolt, pusztuló kerítés.

Természetes határ, kerítés növényelválasztásból

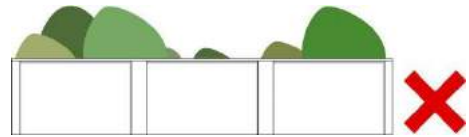
Áttört kerítések nádszövettel való zárása nem ajánlott

Teljesen áttört, drótfonatos kerítés

A falszerű, áttörésmentes kerítések nem ajánlottak

Oszlopos kerítés 1/3-ad lábazat és 2/3-ad áttört
résszel

KÖZTERÜLET ALAKÍTÁS

A közterületeket parkosítva, egy vagy kétoldali fasorral kell kialakítani, nagy arányú zöldfelülettel. Kerülni kell azokat a parkolási megoldásokat, amely indokolatlanul növeli a burkolatot. Utcára merőleges parkolók kialakítása céljából nem lehet a parkoló előtti közterületet széles telekbejáróvá alakítani, a telkek megközelítésére, telekbejáróként csak egy nyomtávnyi burkolt felületet lehet kialakítani.

Ajánlások | Egyetemváros

BEÉPÍTÉS, TELEPÍTÉS MÓDJA

Az épületet az utcafronti telekhatártól legalább 5 m-re javasolt elhelyezni, az utcában illetve a telektömbben kialakult építési vonalhoz illeszkedően.

SZINTSZÁM, ÉPÜLETMAGASSÁG

Az ajánlott szintszám lakóépületek esetében, családi házas környezetben földszintes, földszintes + tetőtérbeépítéses, vagy kétszintes, társasházias beépítésű területen háromszintes + tetőtérbeépítéses. A területen a magastetős beépítés az ajánlott.

Az egyéb, nem lakó funkciójú épületek esetében (kivéve a melléképületeket és a kiegészítő funkciójú épületeket) az épületmagasság lehetőleg ne legyen nagyobb, mint a Pázmány Péter Katolikus Egyetem főépületének épületmagassága.

KERTI ÉPÍTMÉNYEK, MŰTÁRGYAK

A főépületen kívül legfeljebb egy kerti építményt vagy garázst ajánlott elhelyezni, az előkert vonalától, és a főépület homlokzati síkjától beljebb, a telek belseje felé. Közmű műtárgyak, gépészeti szerelvények, antennák, klímaberendezések és az alternatív energia berendezéseit hordozó szerkezeteket a telek előkertjében kerítéssel vagy növényzettel takartan javasolt elhelyezni, az épületek utcafronti homlokzatán és tetőzetén való elhelyezés kerülendő.

KERÍTÉS

Új kerítés kialakítása esetén javasolt a legalább 40%-ban áttört, kő, tégl, vakolt tégl, meszelt vagy látszóbeton felület alkalmazása, faléchezéssel vagy fémszerkezetű kitöltőelemekkel kombinálva. A nagyelemes, illetve előregyártott beton, fém, műanyag vagy eternitlemezes kerítés vagy burkolat kerülendő. Az áttört felületeket náddal, vagy egyéb ideiglenes jellegű anyaggal le- illetve elfedni és átláthatatlanná tenni utólagosan sem ajánlott.

KÖZTERÜLET ALAKÍTÁS

A közterületeket parkosítva, egy vagy kétoldali fasorral javasolt kialakítani, nagy arányú zöldfelülettel. Kerülendők azok a parkolási megoldások, amelyek indokolatlanul növelik a burkolatot. Utcára merőleges parkolók kialakítása céljából nem ajánlott a parkoló előtti közterületet széles telekbejáróvá alakítani, a telkek megközelítésére telekbejáróként csak egy nyomtávnyi burkolt felületet ajánlott kialakítani.

Ajánlások | Telepítésre javasolt növények

A legfontosabb magyarországi őshonos fa és cserjefajok tájékoztató jegyzéke. A jegyzékben szereplő növényeket a termőhelyi adottságoknak megfelelően javasolt telepíteni.

tudományos (latin) elnevezés	magyar elnevezés
lombos fák	
Acercampestre	mezei juhar
Acerplatanoides	korai juhar
Acerpseudoplatanus	hegyi juhar
Betulapendula	közönséges nyír, bibircses nyír
Betulapubescens	szőrös nyír, pelyhes nyír
Fraxinusangustifoliassp. pannonica	magyar kőris
Fraxinusexcelsior	magas kőris
Fraxinusornus	virágos kőris, mannakőris
Padusavium	zelnicemeggy, májusfa
Populus alba	fehér nyár
Quercuscerris	csertölgy, cserfa
Quercusfarnetto (Q. frainetto, Q. conferta)	magyar tölgy
Quercuspetraea (Q. sessiliflora)	kocsánytalan tölgy
Quercuspubescens	molyhos tölgy
Quercusrobur (Q. pedunculata)	kocsányos tölgy
Salix alba	fehér fűz
Sorbusaria	lisztes berkenye
Sorbussemiincisa	budai berkenye
Sorbusstominalis	barkóca berkenye
Tiliacordata (T. parviflora)	kislevelű hárs
Tiliaplathyphyllos (T. grandifolia)	nagylevelű hárs
Tiliatomentosa (T. argentea)	ezüst hárs
Ulmus minor (Ulmuscampestris)	mezei szil
tűlevelű fajok (fenyők)	
Abies alba	jegenyefenyő
Pinussylvestris	erdei fenyő
Taxusbaccata	közönséges tiszafa
lombos cserjék	
Amygdalus nana (Prunustenella)	törpe mandula
Berberisvulgaris	közönséges borbolya, sóska
Cerasusfruticosa (Prunusfruticosa)	csepleszmeggy
Coluteaarborescens	pukkanó dudafűt
Cornusmas	húsos som
Cornussanguinea	veresgyűrű som
Corylusavellana	közönséges mogyoró
Cotinuscoggygia	cserszömörce
Cotoneasternebrodensis (C. tomentosa, C. orientalis)	nagylevelű madárbirs, gyapjas madárbirs
Crataeguslaevigata (C. oxyacantha)	kétfibés galagonya
Crataegusmonogyna	egyfibés galagonya
Euonymuseuropaeus	csíkos kecskerágó
Euonymusverrucosus	bibircses kecskerágó
Frangulaalnus (Rhamnusfrangula)	kutyabenge
Hippophaerhamnoides	homoktővis
Laburnumanagyroides	közönséges sárgaakác, aranyeső
Ligustrumvulgare	közönséges fagyal
Loniceraxylosteum	ükörke lonc, ükörke
Rhamnuscatharticus	varjútővis (benge)
Salixcaprea	kecskefűz
Sambucusnigra	feketebodza

Jó példák | Épületek, építészeti részletek

ÉPÜLETEK

Ez a téglaburkolatos modern ház 2000-ben elnyerte az Év Háza Családi Ház fődíját. Nyugodt, harmonikus homlokzat-szerkesztése anyaghasználat, példásan illeszkedik Klotildliget hagyományaihoz.

A növényzetet példásan megőrizve a tervező a ház kialakításával, pazar télikertjével izgalmas lehetőségeket biztosít a család számára a csodálatos piliscsabai környezet megéléséhez.

Nem kellene hivatkozni színek és rapszódikus tömegformálás, hogy egy figyelmefelkeltő érdekes épületet építsünk. A tervező ennél az épületnél ügyesen idézi meg a hagyományos anyaghasználatot és ötvözi korszerű, modern elemekkel, harmonikus összhatást biztosítva.

Ez a családi ház egyszerre utal a környezetében található Pázmáneum építészetére, valamint a másik irányból szintén a közelében található faluközpont hagyományos elmeire. A terepre ültetés is példás – nem kellett sem elvinni, sem hozni földet a tereprendezés során.

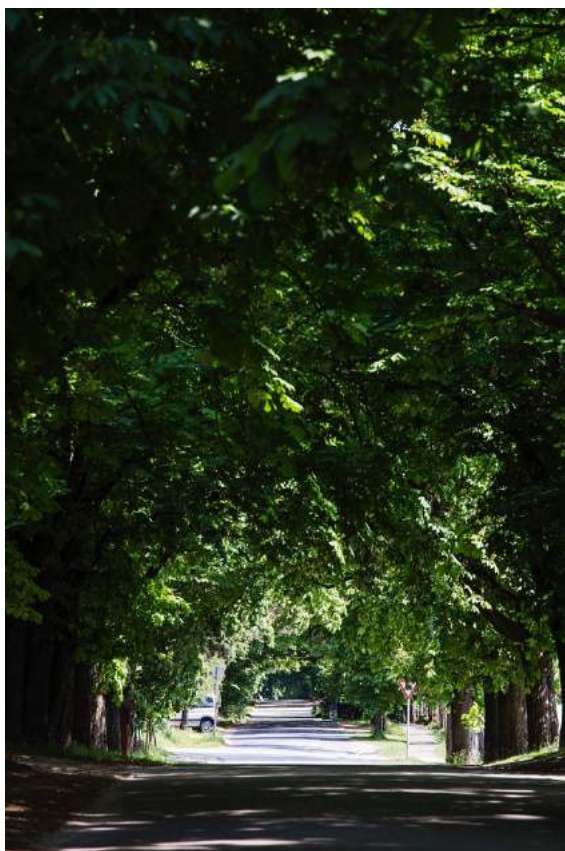

Ez dombtetőre épült új építésű lakóház tökéletesen illeszkedik környezetéhez.. Annak ellenére, hogy korszerű új épületről van szó, fellelhető benne a gesztus, amit a hagyományos népi, falusi építészet felé tesz. Látszik, hogy az igényes megbízó és tervező figyeltek a finom részletek kialakítására.

A hagyományos anyaghasználat és egyszerű tömegformálás sikeres, jól illeszkedő épületeket eredményeznek.

UTCÁK, TEREK

Az utcák, terek zöldfelületeinek gondozása és alakítása elsősorban az önkormányzat feladata és nagy szakértelmet követel. A kialakult megjelenés fenntartása mellett olyan szempontokat is figyelembe kell venni, mint a közlekedési- és vagyonbiztonsági szempontok, üzemeltetési kérdések és a közműlétesítményekkel való viszony.

Ezzel együtt minden piliscsabai polgár felelős a telkén kívüli tágabb környezetért is, ezért javasolt, hogy a kerítés kialakításánál, a kapubejáró megépítésekor, az előkertben történő növénytelepítéskor mindenki éljen a lehetőséggel és konzultáljon a város főépítészével.

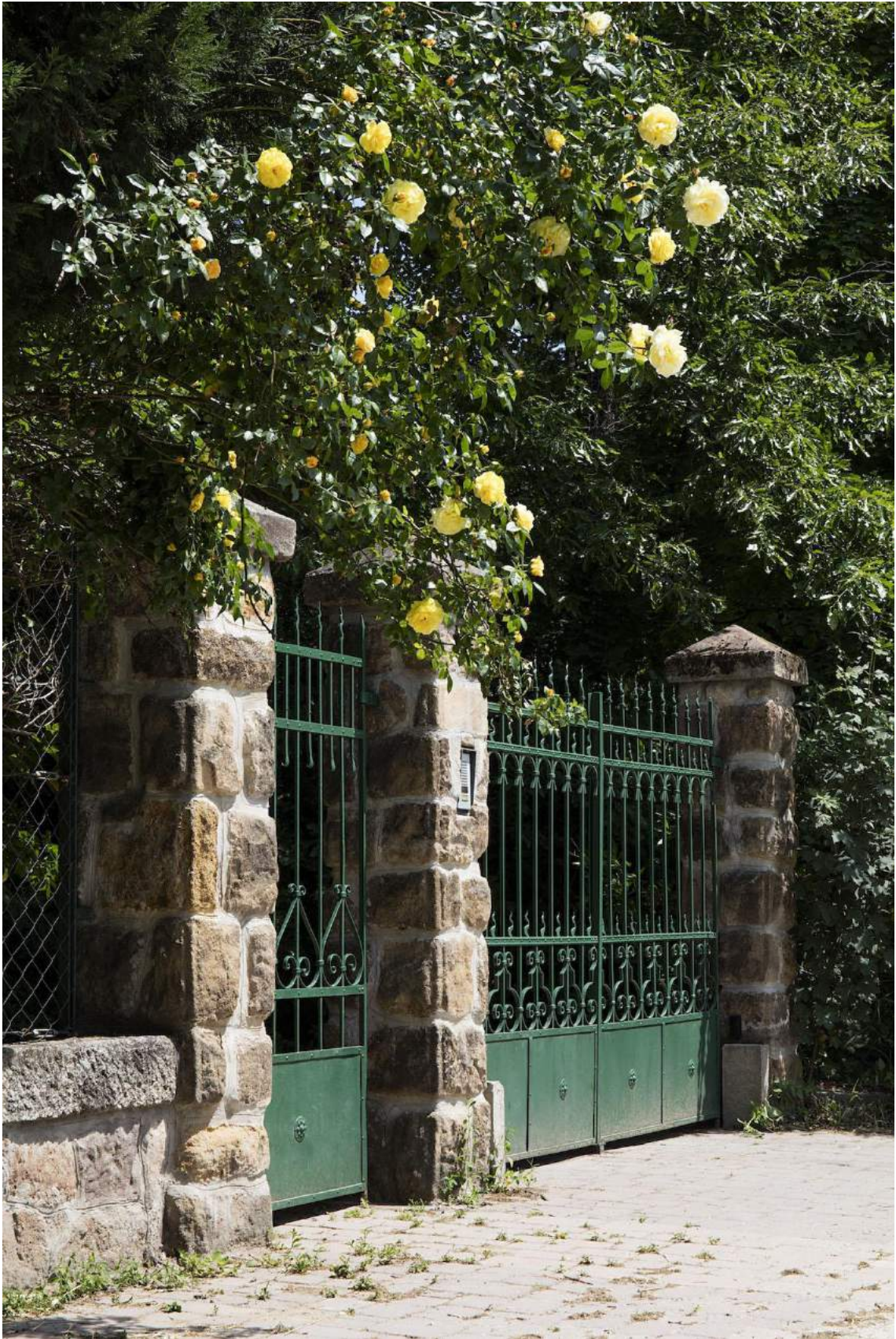
Piliscsaba növényzet nélkül sokkal szényebb lenne, ezért közös ügyünk a növényállomány óvása, gondozása.

KERTEK

Piliscsaba természeti környezete egyedülálló és csodálatos. Kertjeink az érintetlen pilisi erdőségeknek a házakkal érintkező, gondozott, „megszelídített”, átmetet képező sávjai. Ha így gondolunk kertünkre, akkor világossá válik, miért fontos, hogy őshonos növények telepítésével és minél kevesebb művi beavatkozással teremtsük meg a folytonosságot házaink és a Természet között. Lehetőleg alkalmazzunk kevés burkolt felületet, ültessünk bokrokat és fákat is, ne csak gyepet. Ne „szemeteljük” tele kertünket igénytelen tákolmányokkal, bódékkal. Ha melléképület építése válik szükségessé, figyeljünk a kertbe, a tájba való illeszkedésre is úgy az anyaghasználat, mint a színválasztás, valamint a telepítés tekintetében. A fajok, arányok, színek, stílus jó megválasztásával egész évben élvezhetjük kertünk szépségét.

ERKÉLYEK, TORNÁCOK

Piliscsabán élni egyet jelent napi szinten átélni a való intenzív kapcsolatot. Ebből az életérzésből fakad, hogy a város épületei hagyományosan rendre tornáccal, terasszal, erkéllyel, télikerttel, úgynevezett átmeneti terekkel. Olyan részei ezek a háznak, ahonnan úgy élvezhetjük a természetet, hogy közben mégis csak véd bennünket egy tető. Ezek nélkül az épületrészek nélkül sokkal szagényebb az élmény, amit „ki tudunk hozni” piliscsabai telkünkéből. Ezért javasolt, hogy az új épületek is használják, foglalják magukba ezeket a bevált formákat, tereket.

A tornác kortárs építészeti eszközökkel is újra értelmezhető. Jó példa erre a hagyományos építőanyagokat alkalmazó, mai felfogásban készült tornácos épület.

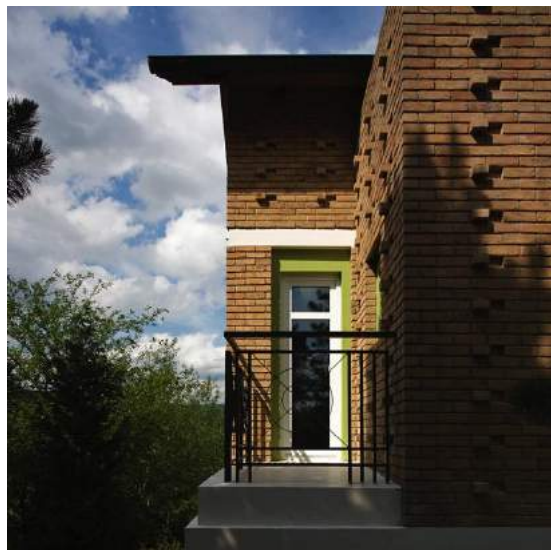

AJTÓK, ABLAKOK

Ritkán gondolunk rá, de a nyílászárók az épületeink díszai, nagyban befolyásolják az épületek megjelenését. Az elsődleges funkción túl – hogy kilássunk és a belső tereket megvilágítsa a külső fény – az ajtók és ablakok meghatározó részei a piliscsabai településképeknek. Mielőtt elképzeljük, hogy milyen házat fogunk építeni, javasolt, hogy sétájunk egy kicsit a telkünk környékén, hátha találunk olyan érdekességet, ami ötletként mi is felhasználhatunk. Ezzel két legyet is ütünk egy csapásra: olyan értékes épületet hozunk majd létre, amelyik egyszerre harmonikus és szép, míg egyben jól is illeszkedik szomszédságához. .

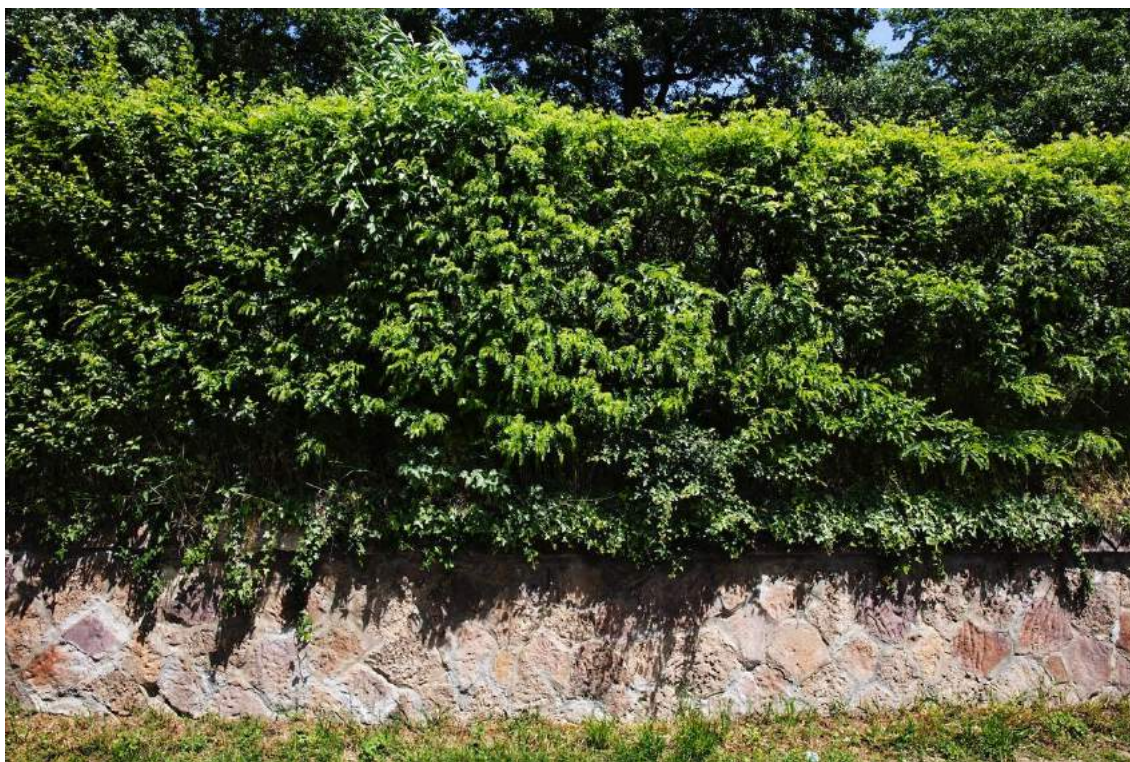

KERÍTÉSEK

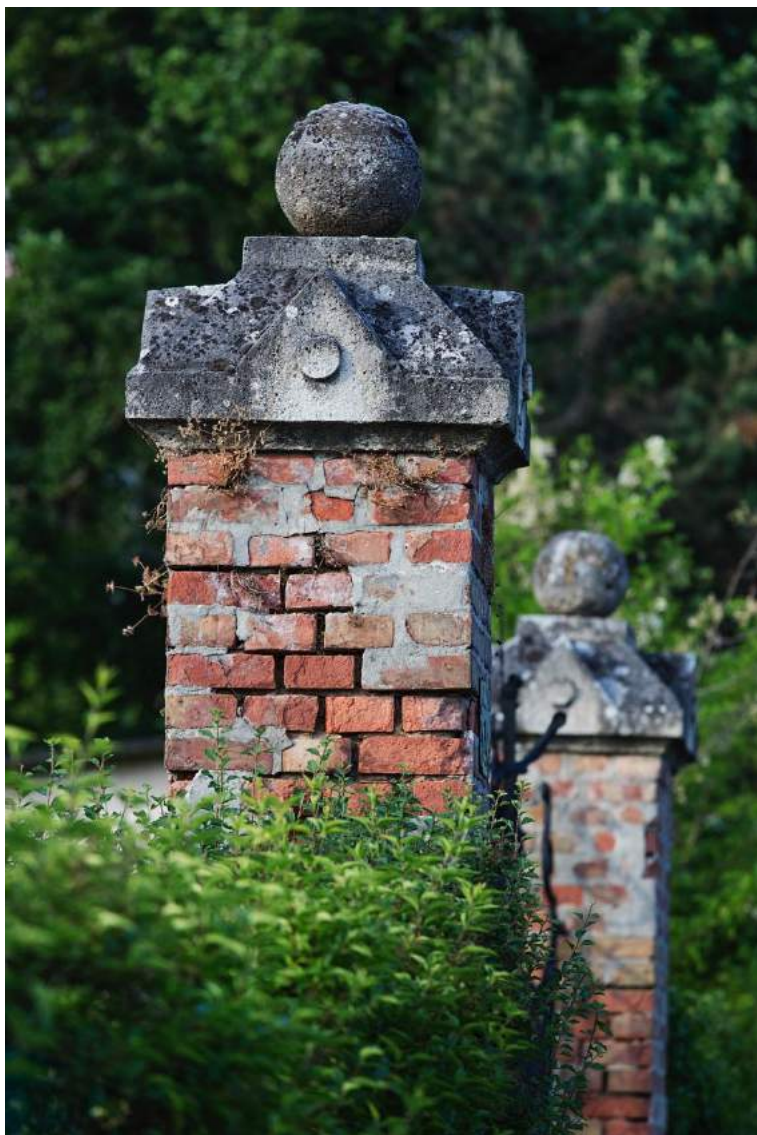
A kerítés kijelöli birtokunk határát, védi telkünket az illetéktelenektől és kerten belül tartja házi kedvenceinket. A funkcióális megközelítésen túl a kerítésnek településképi jelentősége is van. Ez a az első olyan egyedi, a teleken meglátott építmény, amelyet nem az önkormányzat, hanem a tulajdonos alakított ki. Úgy is mondhatnánk, hogy a kerítés az előkerttel, valamint a kerítés előtti közterülettel a telek „arca”.

Az áttört kerítések az utcakép szempontjából kedvezőbbek, míg a tömör és a nem átlátható megoldások nem javasoltak. A kerítések az időjárás viszontagságaink erősen kitett szerkezetek, ezért óvakodni kell olyan anyagok használatától, amelyek csúnyán öregsznek és gyorsan amortizálódnak. Nincs csúnyább, igényetlenséget sugárzó, taszító településképi elem, mint egy elhanyagolt, pusztuló kerítés. A növények intenzív alkalmazása a kerítés nyomvonalán mindig egy jó gondolat.

RÉSZLETEK

Az épületek építésének minden korban megvolt a jellegzetes technológiája és anyaghasználata. Azok az értékek, amelyek túléltek az évszázadok viszontagságait, minden esetben olyan anyagból épültek, amelyek természetesen, szépen öregedtek. Ezért amikor az épület részleteiről beszélünk, rögtön az első helyen az anyagok megválasztásáról kell beszéljünk. Javasoljuk hogy a tervezett épület közterületről is látható részein, a külsején olyan anyagokat használjunk, amelyek hagyományosan beváltak és jól karban tarthatók. A fa, a tégl, a vakolat, a fém mindig jól működő, szerencsés választás, míg a műanyagok, risztóan gyorsan és formában amortizálódó, javíthatatlan és kerülendő anyagok.

A hagyományos használatának anyagok előnye, hogy évszázadok alatt kialakult az a mesteri szaktudás is, hogy melyik anyagot mi módon lehet esztétikusan és értékteremtő módon megmunkálni. Kis odafigyeléssel, némi lelkesedéssel és kreativitással könnyedén hozhatunk létre olyan épületet, amely az utókor számára is értéket képvisel és megőrzésre érdemes lesz.

Jó példák | Sajátos építményfajták

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

A utcára kirakott hirdetőtáblák, cégérek, reklám felületek nagyban befolyásolják az utcaképet. Ezeknek a kihelyezését az aktuális kormányrendelet már tiltja, és ennek értelmében legkésőbb 2020-ig a már jogszerűen kihelyezetteket is meg kell szüntetni. Ezeknek a szerepét át kell vennie az igényes és kreatív homlokzati reklámmegoldásoknak.

Jó megoldás található már a településen belül is több helyen, ahol az épület jellegéhez, anyagaihoz illeszkedően térhatású felirat került kialakításra. A fémről, műanyagból vagy akár habból egyedileg készülő épületfelirat ár-érték aránya a legjobb. Jó megoldás a homlokzatra festett címer, épületfelirat is, ahogy korábban is szokásos volt.

Figyelni kell az esztétikai minőségre, a kézműves jelleg megtartására a plakát jelleg helyett. A legjobb hatást nem azzal érzük el, ha rikító, vibráló vagy feltűnő az épültreklám – és ez nem is támogatott Piliscsabán – hanem, ha képzett designert alakalmazunk a tervezésre, aki egyben a szolgáltatásunkkal összhangban lévő, igényes arculatát is megtervezi a cégünknek. Az épületfeliratnál, akár csak a homlokzat kialakításánál is igaz, hogy „A kevesebb néha több!”

Ajánlott és meglévő példa épületfelíratra, védett utcakép vagy épület esetén.

Ajánlott példa épületfelíratra, fém és műanyag betűdoboz alkalmazásával, amely egyben vonzó arculatot is ad az épületünknek.

Impresszum

Készült

Piliscsaba Város megbízásából, a településkép védelméről szóló
2016. évi LXXIV. törvényhez kapcsolódóan
Farkas András, polgármester
Styevola István, elnök
Településfejlesztési, Üzemeltetési,
Környezetvédelmi és Informatikai Bizottság
Marthi Zsuzsa, főépítész
www.piliscsaba.hu

Szerzők

Czene Éva / Z.É. Műhely Kft.,
Marthi Zsuzsa

Fotó

Bujnovszky Tamás, Weizskopf András, Marthi Zsuzsa, Z.É. Műhely Kft., Farkas András,
Szabó János, Muszbek Zoltán, Biró Szilveszter

Együttműködő partner

A Bevező és a Pilis c. fejezet a Budakalász Város gesztorálásával 2017-ben létrejött Pilisi Együttműködés keretében került felhasználásra, tartalma a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv. védelme alatt áll. Szerzői: DNS Műterem Kft., Dénes Eszter, Kassai-Szoó Dominika, Kedves Zsófia, Lukács Péter, grafikai tervezés: Ruszina Katalin, rajzok: Lukács Péter, fotó: Kedves Zsófia, Dénes György, drón fotó: Dénes György. A szerzők köszönetet mondanak Kara Istvánnak, Krajecz Bélának, Oládi Péternek valamint a Pilisi Parkerdő Zrt.-nek a Pilis c. fejezethez nyújtott képanyagért.

Köszönetet nyilvánítás

Kolossa József DLA, Kauser Tibor, Rozovits Ferenc, Simon Gyula, Lázi Tamás, Koós Gábor, Olaj Dávid, Mocsáry Dezső és Csíky Gábor uraknak, akik munkájukkal támogatták a kézikönyv létrejöttét.

A kiadvány a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv. védelme alatt áll.

Források

A kiadvány a Miniszterelnökség által készített minta Településképi Arculati Kézikönyv felhasználásával készült.

Piliscsaba, 2017.
Piliscsaba Város Önkormányzata